

FÅGLAR

#04.2019 ÅRGÅNG 42 _____ i Närke

Vinterfåglar – matning eller ej?

Varför matar vi fåglar och då främst på vintern? Undrar om vi inte har någon "djurmatar-gen". Och visst är det mysigt att en sommardag ha en talgoxe sittande i handen som tar för sig av sockerkan. Eller när änderna flockas kring barnens fötter för att smaka på det vi bjuder. Men är det rätt eller fel?

Ett vanligt svar på frågan om varför man matar fåglarna är man vill se liv och rörelse nära sig. Man vill helt enkelt se och höra fåglar. Några talar om att ge svältande fåglar möjligheten att överleva, men det argumentet är inte det som lyfts fram främst. Fåglar i vår närhet ger åtminstone för mig livskvalitet på samma sätt som rabatternas blommande dahlior, tulpaner och rosor.

Stadens gräsänder är vinterfåglar som väckt viss uppmärksamhet. Redan år 1922 introducerades den som parkfågel i Örebro. Vinterbeståndet av gräsändor har räknats av Tord Larsson och Lennart Wiklund sedan 1967. De första åren noterades i snitt drygt 700 exemplar. Sedan 1990 har antalet sakta ökat till att nu närma sig 2 500.

I litteraturen, bland annat Erik Rosenbergs "Fåglar i Sverige", skrivs om gräsänderna – "På senhösten flyttar gräsänderna mot Sydsverige, Danmark och Holland, men många stannar i öppna vatten längre uppåt landet." Men kan övervintrande ändor verkligen flytta?

Jag har översiktligt sökt efter uppsatser som beskriver om gräsänder eller andra flyttfåglar efter påbörjad övervintring kan inleda en flyttning. Jag har inte funnit någon uppsats som redovisar konsekvenserna av födobrist under övervintringsperioden. Men min uppfattning är att stadens gräsänder i december och januari inte har förmågan att dra söder ut. Matas de inte, väntar svält om det blir

en vargavinter. Svält är i sig naturligt, men i Örebro har vi människor sedan 1922 rubbat ordningen.

Det medfödda anlaget för flyttning har nog med generationerna reducerats. Många av änderna är säkert uppväxta i Örebro och dess närhet. Som exempel kan nämnas att i slutet av september 2019 flyttades ännu inte flygga gräsändungar och deras ruggande mamma från Krämarens innergård till vattenparken vid Oset. Även detta ett exempel på hur vi människor rubbat naturen.

Änderna söker inte enbart sin föda invid vattendragen. Inte minst nattetid letar de frön och nötter under träd i parker och alléer. När almarna stod i sin prakt på Hertig Karls allé var detta en flitigt nyttjad matplats. Under ekarna utefter Karlslundsgatan finns ett annat matställe. Småfågelmatningarna drar även de till sig gräsänder.

När isen lägger sig minskar den naturliga födan och de mer perifera matplatserna söks åter upp. Fallor snö påverkas även dessa. Plogade vägar kan då bli den plats som fåglarna hamnar på med de risker som det medför. Så blev fallet vintern 2019 i Örebro då matningen tillfälligt upphörde. Änderna påträffades i Karlaparken, vid Nasta, på Aspholmen, efter Karlslundsgatan och Slussgatan samt i Almby och på flera andra platser.

Liknande resonemang kan föras kring övervintrande koltrastar, ringduvor med flera. För det torde väl vara mänskliga aktiviteter som

bidrar till att de börjat övervintra i våra trakter.

Hur skulle människor reagera om vi alla slutade mata småfåglar och gräsänder? Mesar som inte klarar vinternaten noteras knappast inte. Men hur blir det med gräsänderna? Kan "djurmatar-genen" acceptera att naturen har sin gång? Det var precis inga vackra ord jag fick höra den gången jag tyckte att en vingskadad grågås i Oset kunde bli mat åt örnen.

Oavsett allt annat har jag ändå tagit ställning till att fortsätta mata fåglarna. Om inte annat så av egoistiska skäl för mitt eget välbefinnande. Jag bryter således mot att naturen ska ha sin gång – men det struntar jag i.

Lars Johansson

Ordförande, NOF

INNEHÅLL

i Fåglar i Närke #4.2019

ORDFÖRANDEN STRUNTAR I NATURENS GÅNG	2
BRYR SIG KOMMUNEN OM KAJORNA?	4
MISSADE NÅGON TALLBITARNAS INVASION?	5
INVENTERA ALLA SÅNGSVANAR I JANUARI	12
FORTSATT KOLL PÅ PROJEKTARTERNA	13
NEGATIV TREND FÖR DOPPINGARNA	14-15
LÄS ALLT OM SMÅFÅGELMATNING	18-19
DE FÅNGADE EN SKRIKÖRN	20-21
SÄMSTA VÄDRET NÅGONSIN PÅ ÖLAND	22-23
FÖRENINGSNYTT I NOF	24-25
OBSAT	26-28
KOMMANDE EXKURSIONER OCH MÖTEN	29-30
KÅSERI: VARFÖR HÅLLER MAN PÅ?	32

PORTRÄTTET:
HAN HAR SKÅDAT
I ÖVER 60 ÅR

6

UNIK INFO OM
KORTNÄBBENS
RÖRELSE I NÄRKE

9

BILDERNA
DU INTE
FÅR MISSA

MITTEN

OMSLAGSBILDEN: TALLTITA (*Poecile montanus*)

Akvarell av Staffan Ullström

TEXT: MARIANNE JOHANSSON

Talltitan tillhör släktet mesar. Det är en gråbrun fågel med svart matt hjässa och en svart liten haklapp. Den har vita kinder, ljus gråvit undersida med en svag brun antydning och mörkare enfärgad grå rygg. På vingarna syns också ett ljust band längs vingfjädrarna. Storleken är 11-13 centimeter.

I stort sett häckar talltitan allmänt över hela landet, men på Gotland saknas den. I vissa delar av Skåne och Öland är den sällsynt.

Talltitan hackar ofta själv ut sitt bohål i ett dött träd eller en stubbe med murken ved med ett rundat ingångshål. Själva boet byggs av honan ensam. Som bomaterial använder hon framför allt bark från enen, ofta med en blandning av hår och dun.

Äggen är vita med röda prickar. De läggs i slutet av maj eller i juni, och kullen består av

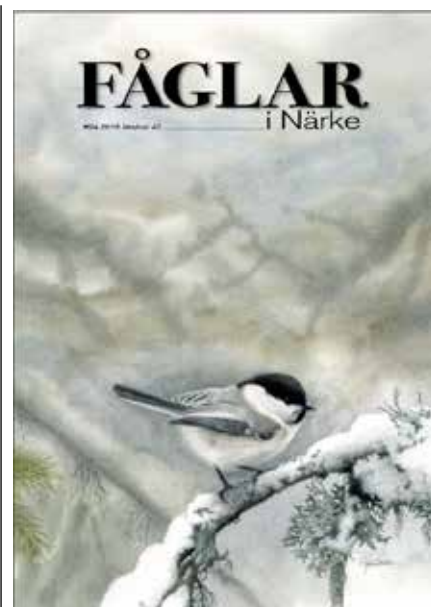
5-11 ägg. Ruvningen sköts av honan ensam och pågår omkring 14 dagar. Hon matas under denna period av hanen.

Ungarna stannar i boet omkring 18 dagar och matas av båda föräldrarna, främst med fjärilslarver, små insekter och spindlar.

Talltitan hamstrar frön liksom många andra mesar. Genom sin hamstring har talltitan ökat sina möjligheter att klara sig utan att behöva flytta söderut.

Talltitorna brukar vanligen tillbringa vintern strykande omkring tillsammans med andra mesar i så kallade meståg, och det hör till undantagen att dessa kringstrykande talltitor lämnar landet.

Locklätet är en-två korta spetsiga toner följda av två-fyra lägre, hesa ibland utdragna toner: "zi-zi, tääh tääh tääh", och även fina "zi" som konversation.

KAJOR INNE I STADEN upplevs ofta som störande, särskilt på vintern när de samlas i stora flockar. Det finns få fungerade metoder för att störa fåglarna.

Har kommunen gett upp kampen mot **kajorna?**

STÖRS DU av kajor?

Hur mycket fågelvän du än är så upplevs de ofta som skräniga och skräpiga.

De flyger i stora flockar i stadsmiljön och lämnar efter sig fågelträck som både luktar och förstör.

Enhetschef Magnus Behr på Miljökontoret i Örebro kommun får ta emot både frågor och kritik för att kommunen inte gör tillräckligt för att hålla dem borta. Men frågan är – finns det något att göra?

– Vi är medvetna om problemet. Det viktigaste är att minska tillgången på mat och att sophanteringen fungerar. Kajor är smarta och lär sig snabbt, så det finns egentligen ingen metod som fungerar. Vi har gjort punktinsat-

ser, bland annat att sätta upp piggar i träd så att de inte sätter sig där men det är inte särskilt effektivt, likaså att sätta upp glittriga saker i träden.

– Att skjuta av kajor är inget som vi gör, det är ju också en etisk fråga. Det har hänt men då handlar det om extremfallen.

– När det handlar om nedskräpningen så tvättar tekniska förvaltningen rent ute på stan ett par gånger om året där det behövs. Vi har ju också tillsyn över sophanteringen så att den fungerar.

Vad kan vanligt folk göra?

– Göra det svårt för kajorna och måsarna att hitta mat. Vår rekommendation är att vara försiktig med fågelmatningen, använd gärna fågelmatare som bara småfåglarna kommer åt, säger Magnus Behr.

Varmt välkomna till NOF

■ NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Som medlem i föreningen kan du delta på exkursioner och resor, få gå på intressanta föredrag och delta i utbildningar. Och du får "Fåglar i Närke" hem i brevlådan fyra gånger om året. Nu är vi närmare 600 medlemmar, och här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF: **Göran Wingstrand**, Stockholm, **Christina Vestergård**, Margareta Fjällström, **Annika Eriksson**, **Elisabeth Edstam**, **Daniel Dagnäs**, **Kjell Aronsson**, **Inger Brolin** och **Magnus Persson**, samtliga Örebro.

FAKTA/ KAJBEKÄMPNINGEN

För tre år sedan diskuterade Örebro kommun ett åtgärdsprogram för att minska problemen med kajor i staden. Det var bland annat att ...

...sätta **piggar på grenar** som gör det svårt att sitta där

... ha **ljus i träden** som stör fåglarna ...plantera **lägre träd** vid torg och vältrafikerade gator

...använda sig av trädbeskräpningsmetod som innebär att flera **skott får skjuta uppåt** på de grövre grenarna ...hänga **blå band** i träden.

I Lindesberg har man prövat en stor fälla där man lockar in kajorna för att sedan avliva dem. På många andra ställen har man prövat att spela upp ljud av rovfåglar.

19 tranor sköts under jakten

■ Under höstens skydds jakt i Kvismaren sköts 19 tranor. Tanken var att skrämja tranorna från åkrar med känsliga grödor. Jägarna som sköt tranorna menar att det gav en skrämeffekt – oklart om långsiktig. Enligt Länsstyrelsens beslut fick max 50 tranor fällas under jakten mellan 1 september och 15 oktober. Länsstyrelsen har därefter kontaktat jägarna för att få mer information om resultatet. Den 23 september fanns 16 379 tranor i Kvismaren.

Guide-träff om utbudet 2020

Magnus Persson, Hasse Molin, Björn Ander och Bengt Andersson diskuterar det kommande guideprogrammet för 2020.

■ **NOFs utbildade naturguider träffades en regnig lördag i november (16/11) för en gemensam lunch i Naturens Hus. Det var dels som ett tack för utförda guideinsatser och för att utvärdera verksamheten under året, dels för att prata om verksamheten under 2020.**

Ronnie Lindqvist ledde mötet. Vi konstaterade att vår förening varit mycket aktiv vad det gäller aktiviteter och arrangemang (68 aktiviteter under 2019).

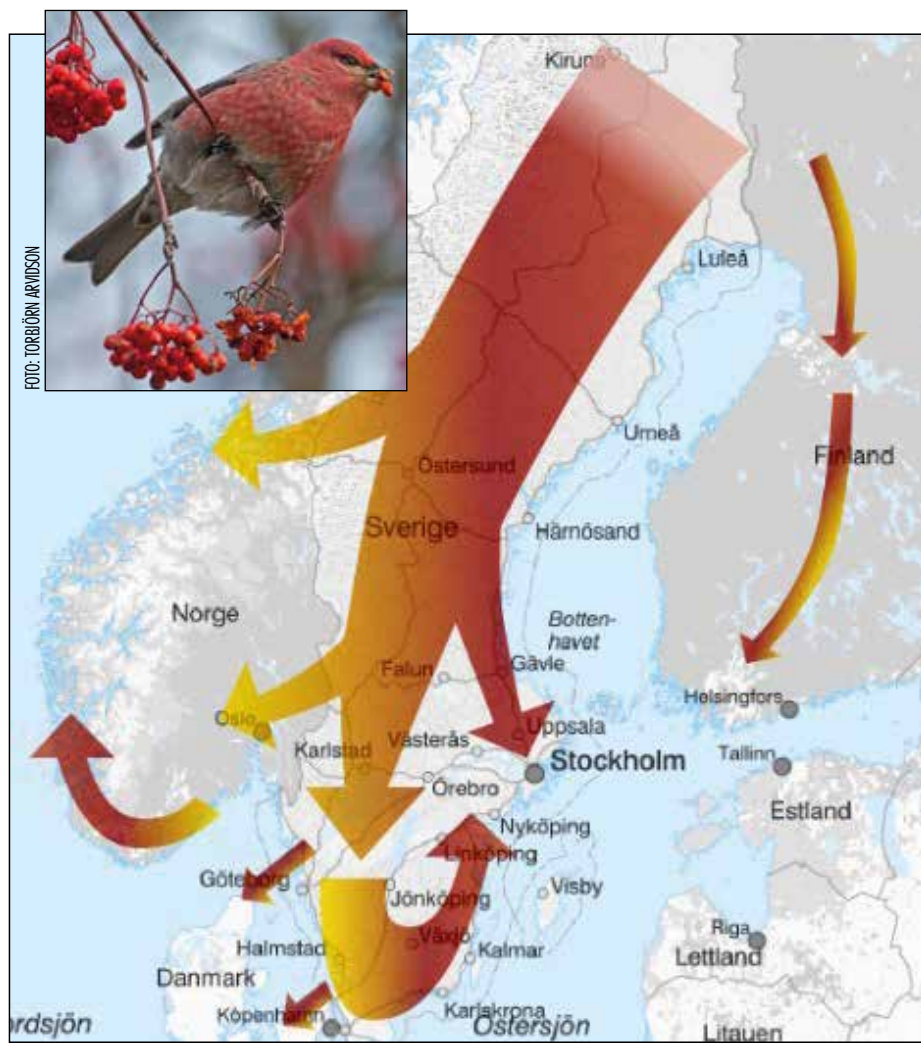
Vi diskuterade bland annat: Gör vi rätt saker? „för mycket, „för litet? Är vi välkomnande? Vad kan vi förändra? När vi rätt personer? Hur kan vi attrahera olika målgrupper, till exempel barn, ungdomar, nysvenskar? Ska vi söka mer samarbete med andra föreningar?

Vi kom fram till följande inriktningar: Tyngdpunkten ska fortsatt ligga på svanguidningen i Rännesta och Oset-guidningen i maj. Men vi har många naturreservat och bör vara aktivt öppna för att guida på fler fågellokal. Vi ska eftersträva att alltid vara två guider på passen.

Vi kan föreslå skolor en skådarvecka sista skolveckan i juni där vi kan vara behjälpliga. Vidare bygga fågelholkar i slöjden. Erbjudna förskolor och äldreboenden att prova på att skåda från Venakullen. Vi ska söka samarbete med våra flerspråkiga naturguider Adil och Antonios från SNF/Örebro. Och det blir en grillkväll i skogen med morkullespaning i slutet av maj.

Det blev många givande och inspirerande samtal som avslutades med gemensam lunch.

– GUNNAR BERGEÅ

ÖVERALLT i vårt landskap finns det rapporter om tallbit. Vissa år söker denna norrlandsfågel sig söderut.

ILLUSTRATION: ARTPORTALEN

Ingen har väl undgått invasionen av **tallbit**

DENNA HÖST hade det varit en stor invasion av tallbitar i mellersta och södra Sverige. Här är en vackert fångad av naturfotografen Torbjörn Arvidson.

– Har du koll på att det är en invasion av tallbitar just nu, sa Ove Pettersson när han ringde mig den 23 oktober.

– Visst hade jag sett ett och annat larm, men vid den tidpunkten jag hade inte riktigt koll på vad som skulle ske.

Och mycket riktigt. Sedan dess har det varit en riktig invasion av tallbitar i hela mellersta och södra Sverige. De har faktiskt också sökt sig ända ner till Danmark, där den är riktigt sällsynt.

Den har rapporterats från många håll i lan-

det, bland annat sträckte över 600 tallbitar förbi Hammarö utanför Karlstad den 23 oktober.

Tallbiten häckar i norra Sverige, och visst händer det att enstaka exemplar söker sig ner till mellersta och södra Sverige. Den är egentligen en stannfågel, men vissa höstar kan många av dem dra västerut och söderut, antagligen för att hitta mat. Det är ovanligt att den ses i så stora mängder som i år.

De äter gärna bär, framför allt rönnbär och oxelbär. Fågeln gillar också granfrön, så det kan även löna sig att spana högt upp i granar där den tyst och försynt kan sitta och äta.

Tallbiten är uppenbarligen ovan vid människor och uppträder ofta oskyggt. I folkmun har den kallats ”dumsnut” eftersom den inte har vett att flyga undan.

Tidigare större invasioner i Sverige har inträffat bland annat hösten och vintern 1976–77, 2000–01 och 2012–13.

60 ÅR AV SKÅDNING.

Det började hemma hos föräldrarna i Asker i Östernärke. Numera är det Tysslingen som är Ove Petterssons favoritlokal.

Ove
Pettersson
håller upp
bilden
på den
superraritet
som han
upptäckte
i Oset den
4 januari
2013, en
svarthuvad
trut.

Porträttet 4/2019

Född skådare

GOSSEN OVE, 10, ÅKTE TILL KVISMAREN BAKPÅ PAPPAS MOTORCYKEL

VILL DU TRÄFFA Ove Pettersson är det enklast att ta en tur till Tysslingen. Där brukar han hålla till, vissa tider på året så gott som varje dag.

Men jag träffar Ove hemma i köket på Duvstigen med den senaste familjemedlemmen, valpen Bamse, glatt skuttandes för att fånga vår uppmärksamhet.

– Sedan vi skaffade hund blir det långpromenader varje dag, och kikaren är ju alltid med.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG TIDEMAN FOTO: ANITA AHLBERG

Om nu Ove tagit pension från yrkeslivet så är han desto mer aktiv på fritiden. Varje dag blir det promenader i naturen med både handkikare och tubkikare. Och numera ibland i sällskap av fru och hund.

– Jag tror att folk blir lite förvånade när jag kommer i skogen och kånkar på en stor tub, men man vet aldrig när man får användning av den.

Däremot är han inte mycket för att ta bilder.

– Det är så många andra som gör det. Jag dokumenterar ju lite för det egna arkivet och sen kan det vara roligt att ta en bild och skicka med om man rapporterar till Artportalen. Men det är ju viktigt att ta bilder om man upptäcker en raritet. Då är en bild helt nödvändig.

Föreningsmänniska

Han är och har alltid varit en föreningsmänniska, och ni som kan er historia minns kanske att Ove i slutet av 80-talet var ordförande i Närkes Ornitologiska Förening, där han varit medlem sedan föreningen startade. Han är

högsta grad involverad i Artportalen och sitter med i Regionala raritetskommittén (Rrk), men i dagens moderna digitala tid är det mest appar och larm som gäller. Han är uppkopplad på tre olika larmsystem: det nationella Bird Alarm samt de lokala larmen Närke X och Närkeskådarna. Det plingar flera gånger i timmen i Oves telefon och jag frågar om det finns

FAKTA/ SVEN-OVE PETTERSSON

Ålder: 70 år.

Gör: Arbetade på Tegelmäster i Örebro i tio år innan han gick i pension. Innan dess blev det 27 år på Ytong i Kumla.

Ålder: Fyllde 70 i september.

Bor: Radhus i Västra Oxhagen, Örebro.

Familj: Hustru Siv, döttrarna Jenny och Emma med sambor samt två barnbarn, Filippa och Ophelia samt valpen Bamse, en "blandis" av Cavalier king charles och tibetansk tempelhund. Till familjen räknas också mamma Gunborg samt systkonen Jan-Olov, Nils-Åke, Lars-Inge och systemen Maud.

Intressen: Förutom fågelskådning och naturupplevelser så blir det golf på sommarhalvåret på Kårsta golfbana, handicap strax över 20, och motionslopp.

Favoritfågel: "Då säger jag tornseglare. Tänk att ligga på rygg i en hängmatta och titta upp och se dem segla fram över himlen. Vilken dröm att få följa med."

Kryss-statistik:

366 sedda arter i Sverige.

285 sedda arter i Närke.

217 sedda arter i Närke 2019.

risk för att han måste dra iväg under intervjun.

– Det har kommit larm om en tretåig hackspett i Garphyttans nationalpark på morgonen, men jag får se om jag kanske åker i eftermiddag. Jag blir ju lite sugen, det ska jag erkänna. Men nu för tiden åker jag inte på alla larm, jag håller mig inom Närke, säger Ove.

Pappa tog MCn till Kvismaren

Ove har sina rötter i Asker och Hardemo. Mamma Gunborg och pappa Sven fostrade fem barn, fyra grabbar och en tös. Ove är äldst i syskonskaran.

– Båda föräldrarna var intresserade av fåglar och naturliv. Vi hade ingen bil på den tiden, men pappa tog med oss på sin motorcykel till Kvismaren. Min bror Åke och jag fick följa med varannan gång för att det skulle vara rättvist. Det kunde bli lite olyckligt om jag fick se något som inte han fick se. Som när jag fick se en fjällvråk och inte han. Då var det lite spänn, skrattar Ove.

Redan där i tioårsåldern hade Ove god ordning på sina fågelupptäckter. Till intervjun har han plockat fram gamla anteckningsböcker och listor från den tiden med prydliga skolbokstäver i blyerts över fågelobservationer. Men också en egentillverkad skolbok som han gjorde i Askers kyrkskola, där han gick sina första skolår.

Tränade på uppstoppade fåglar

– Förutom att vi hade de vanliga ämnena så fick vi lära oss fågelläten och alla namnen på de uppstoppade fåglarna som fanns på skolan. Och så ingick det i skolarbetet att skriva upp alla flyttfåglar. Här har jag strukit under mindre strandpipare med dubbla streck, vilket innebar att det var en ny art, säger Ove och

SOM PENSIONÄR har Ove Pettersson mer tid att ägna sig åt fåglarna och han har sett imponerande 285 arter i Närke genom tiderna.

Nu är **praktverket** Närkes Fåglar riktigt **på gång ...**

■ Du är inte ensam om att vänta på Närkes Fågelvärld, boken som berättar om vilka förändringar av fågellivet som hänt i vårt landskap sedan 1970-talet.

– Nu är vi väldigt nära att komma i mål, säger projektledaren Ronnie Lindqvist.

Just nu arbetar projektgruppen för fullt för att göra det sista på det praktfulla uppslagsverket Närkes Fågelvärld. Det kommer att bli 400 sidor fullspäckade med läckra fågelbilder och lättillgängliga fakta om förändringarna i fågelfaunan under de senaste 40 åren.

– Vi hade en förhoppning om att boken skulle komma ut lagom till jul, men tyvärr har det tillkommit en del bekymmer när det gäller kvalitetsgranskningen av de 40 000 rapporter som är underlaget till själva boken, berättar Ronnie.

– Ett problem är att det finns luckor och buggar i Artportalen, som gör att vi tvingas gå in och granska en del arter på nytt.

Praktverket Närkes Fågelvärld får ett fint omslag av konstnären Staffan Ullström. Boken har också flera andra intressanta kapitel förutom 356 vackra sidor med fakta och bilder över Närkes häckfågelfauna.

– Nu törs jag knappt lova när boken utkommer, men jag kan försäkra att vi jobbar stenhårt för att den ska vara klar under första kvartalet 2020, säger projektledaren Ronnie Lindqvist.

Mäktigt att jag fick upptäcka svarthuvade truten

visar i boken.

– Mindre strandpipare var nog en raritet på den tiden. Det var stort!

Men det kunde ha slutat innan det började på allvar. Ove berättar att farfar var jägare och hade skjutit en stor duvhök, som han låtit stoppa upp med sina stora vingar utbredda.

– Vi ungar tyckte den var otäck och vi gillade inte att han skjutit den själv. Vi tyckte att man skulle vara rädd om fåglar i stället för att döda dem.

60 år av skådande

Han har hållit på med fågelskådning i mer än 60 år och under åren har han varit med om många härliga och dramatiska upptäckter och händelser. Men hans överlägset största upplevelse inträffade för inte så många år sedan, den 4 januari 2013.

Ove var nere i Oset med kompisen Lasse Karlsson och det var en hyfsat vanlig grådisig januariförmiddag.

– Klockan var elva och vi hade kikarna uppe och precis framför oss i en isvak låg en ensam ovanlig trut tillsammans med de mer vanliga. Jag såg det svarta huvudet, men samtidigt kunde jag inte tro att det var sant. Hjärtat började slå lite extra och jag misstänkte att det var en svarthuvad trut. En sådan hade bara setts i Sverige en enda gång förut.

Ove ringde kompisen Johan Åhlén för att få lite stöd.

– Han trodde mig inte. Jag hade inte heller med nån fågelbok utan jag fick lita på mig själv.

När Ove ringde Johan för andra gången för att larma om truten la mobilen av. Men en kort stund senare hade både Johan och Ove blivit övertygade och klockan 12.16 gick larmet.

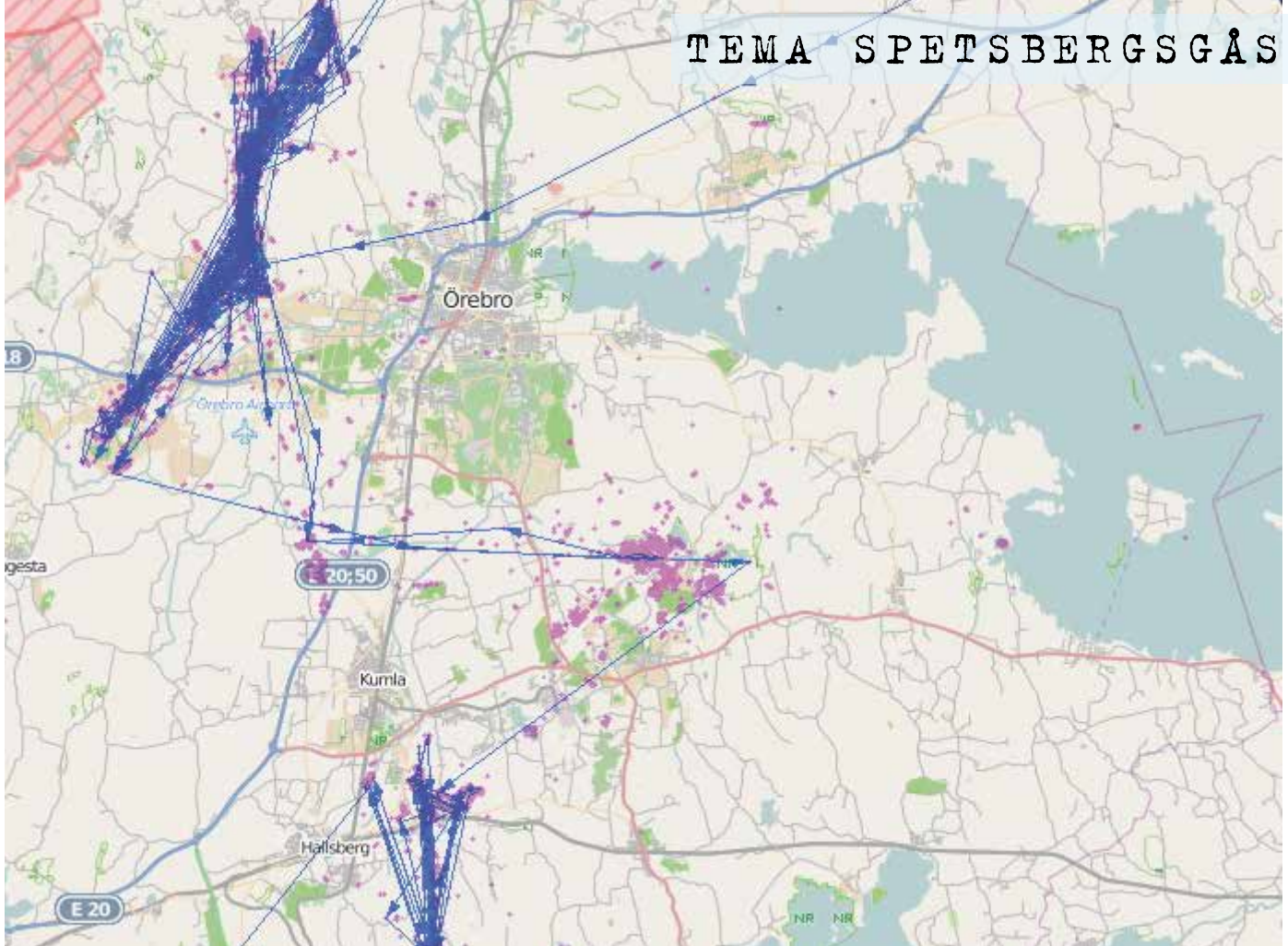
– Johan fick ge mig rätt och i efterhand sa han att den svarthuvade truten är ohotat den mest osannolika som setts i fågelväg i Närke. Det känns ju jättemäktigt att det just var jag som upptäckte den, säger Ove.

Ove visar stolt upp ett uppslag ur fågeltidningen Roadrunner, där bilderna visar hur flera hundra fågelskådare samlats i Oset med sina tubbikare och kameror för att skåda och förevisa den ovanliga fågeln som i normala fall håller till vid Svarta havet.

Fick bilden som present

Ove hann inte ta någon egen bild på fågeln, men fick lite senare ett fint foto i present av en kompis som var på plats, Thomas Angelsten.

– Han var en av alla som fanns på plats och jag hann skrika till honom att försöka ta en bild och det var precis vad han gjorde, säger Ove och visar en helt underbar bild där truten svävar i den klarblå luften.

DE BLÅ strecken visar hur spetsbergsgåsen A3, som har en satellitsändare på sig, har rört sig i landskapet under oktober och november. Till en början var den i Tysslingen och födosökte både norr och söder om sjön. När Tysslingen frös till i mitten av november flyttade sig A3 till södra Närke. Den födosökte i närheten av Ålsta/Sannahed och hade sitt nattkvarter i Hultsjön.

Spännande info om spetsbergsgåsens rörelse

UNDER HÖSTEN har det varit Sverigerekord vad gäller antalet spetsbergsgäss i Närke, över 3 000 gäss har samlats i området. Via satellitsändare har vi fått spännande information om hur gässen rört sig i området och hittat nya övernattningsplatser. Sändarna ger också ett svar på varför allt flera spetsbergsgäss hamnar i Närke vår och höst.

TEXT: KENT HALTTUNEN

Den 1 april 2016 lyckades jag läsa av en vit halsring med beteckningen V40 på en spetsbergsgås i Tysslingen. Spetsbergsgåsen V40 hade blivit infångad och märkt i Nordnorge den 5 maj

2015. Den var på väg till häckningsplatserna på Svalbard. Ringmärkarna konstaterade att det var en adult hanne. Via avläsningar kunde man sedan följa fågelns flyttning söderut under hösten, redan i slutet av september befann den sig på norra Jylland. Den flyttade ytterligare söderut till Belgien dagarna före nyår. Under våren 2016 flög

den norrut, den 21 mars 2016 observerades den på norra Jylland, och den 1 april hade jag alltså turen att kunna läsa av den i norra Tysslingen på väg mot häckningsplatserna.

Nästa gång spetsbergsgåsen V40 observerades var den i norra Finland, inte långt från Uleåborg. Där hade den samlats tillsammans med över 1 000 andra spetsbergsgäss. Liksom i vårt landskap har man även i norra Finland sett en ökning av antalet spetsbergsgäss, framför allt på våren.

Det här fick forskare i Danmark och Holland att börja fundera över om det finns en östlig flyttväg för spetsbergsgässen.

Våren 2018 lyckades man hjälp av nät fånga in ett antal spetsbergsgäss i Tyrnäva utanför Uleåborg. Den 28 april infångades och märktes tio gäss som fick en satellitsändare, bland annat ett par som fick halsringar med sändare med beteckningen A3 och A5. Redan under hösten kunde paret avläsas i bland annat Hjälsstaviken i Uppland när de var på väg söderut. Båda dessa gäss passerade också Närke på vägen söderut till Danmark och Holland, där de hade sina övervintringskvarter.

Våren kom och den 23 mars 2019 lyckade Lennart Eriksson läsa av paret som nu kommit till Tysslingen på sin väg norrut. Några dagar in i april var paret redan uppe i norra Finland.

Informationen från detta par, och från de övriga spetsbergsgässen med sändare på sig, fick forskarna att intressera sig ännu mer för denna östliga flyttväg. Ytterligare elva spetsbergsgäss fick en sändare på sig i

Sju gäss kunde läsas av redan vid första tillfället

maj 2019 – och ytterligare ett antal fick en vanlig halsring på sig.

Redan i slutet av september började det dyka upp halsmärkta spetsbergsgäss i Tysslingen. Lennart Eriksson och ytterligare några skådare läste av ringarna och rapporterade dessa på www.geese.org. Där får man omedelbar respons på sina rapport; man får hela fågelns livshistoria.

Sedan kom ett mejl: (här översatt)

"Dear Mr Kent Halttunen

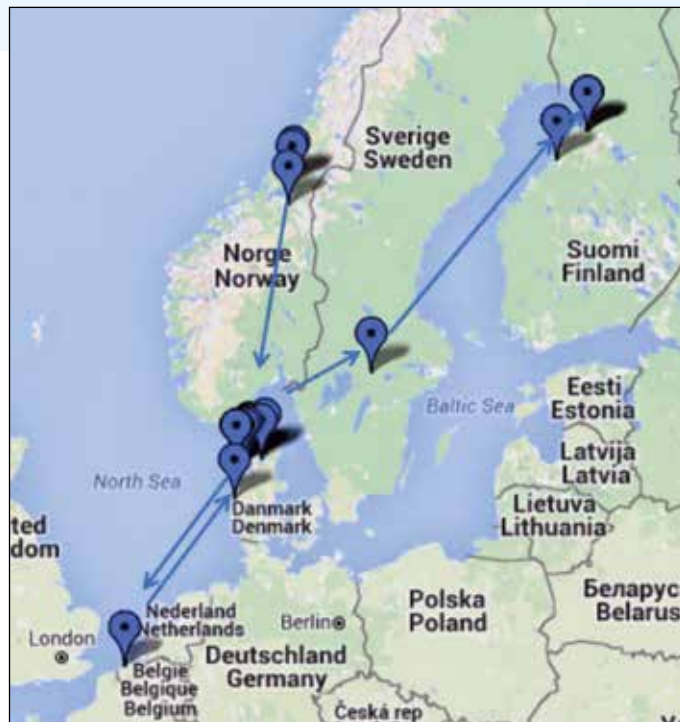
Vi ser på geese.org att du rapporterat flera halsmärkta spetsbergsgäss. Just nu finns det ett stort antal i området runt Tysslingen, en del som är försedda med satellitsändare. Hjälp oss att se om de har en partner och om de har ungar med sig."

Brevet var undertecknat av Kees Schreven, forskare i Holland. Han hade också skickat med en karta över hur gässen med satellitsändare hade rört sig runt i området runt Tysslingen.

Det här blev startskottet för en intensiv period med att studera spetsbergsgäss. Redan vid första tillfället den 5 oktober hade jag tur. Jag lyckades läsa av sju gäss med sändare och ytterligare elva med vanlig halsring. Men hur i hela friden ser man om individen har en partner? Och jag måste erkänna att jag inte hade någon större erfarenhet av att urskilja ungfåglar av spetsbergsgäss.

Efter ytterligare några gånger med flera timmar i fält kunde jag, ibland tillsammans med Lennart Eriksson, se om de halsmärkta hade en partner med sig (då gick de ofta ihop, eller flög iväg eller kom inflygande ihop). Ungfåglar var svårare, men med träning gick det också bättre och bättre. Totalt läste vi 25 olika individer, 11 med satellitsändare och 15 med vanlig halsring.

Efter några veckor anslöt också kunnige fältbiologen Jörgen Peter Kjeldsen från Danmark (se separat artikel intill). Tillsammans kunde vi läsa av halsmärkta gäss och studera familjebanden. Vi kunde också gemensamt konstatera att det den 27 oktober fanns hela 3 110 spets-

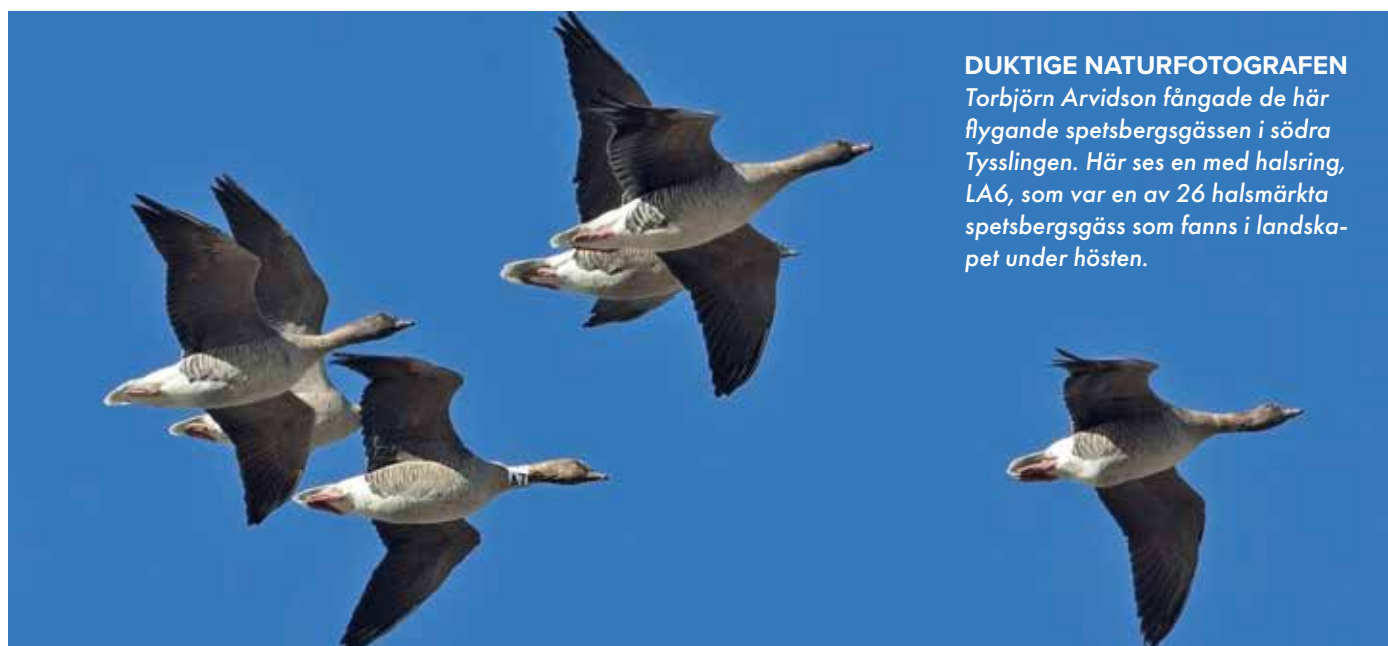

SPETSBERGSGÅSEN MED HALSRING V40 märktes i Nordnorge i maj 2015 och flyttade till södra Danmark över vintern. När den återvände våren 2016 tog den är östligare flyttväg, passerade Tysslingen och lästes senare av norra Finland.

bergsgäss i Närke (2 310 i Tysslingen och 800 i Kvismaren), vilket är den högsta siffran som räknats i Sverige.

I slutet av oktober fick Lennart Eriksson och jag också tillgång till satellitdata om hur spetsbergsgässen rör sig i landskapet. Vi kunde se att gässen har en väldigt bra förmåga att hitta nya födosöksplatser, ibland sedan deras gamla stubbåkrar blev upplöjda. En annan intressant sak var när både Tysslingen och Kvismaren frös till i början av november; då hittade gässen Hultsjön norr om Tisaren som var isfri och lämplig som övernattningsplats. Samtidigt hittade den stora flocken av gäss nya födosöksplatser i närheten av Ålsta, som ligger mellan Hallsberg och Pålsboda. När isarna gick upp igen flyttade en del av gässen tillbaka till Tysslingen och Kvismaren, medan några blev kvar i närheten av Sannahed.

När snön och kylan kom till Närke i slutet av november flyttade alla gässen söderut. Det ska bli spännande att följa dem när och om de kommer tillbaka i vår.

DUKTIGE NATURFOTOGRAFEN

Torbjörn Arvidson fångade de här flygande spetsbergsgässen i södra Tysslingen. Här ses en med halsring, LA6, som var en av 26 halsmärkta spetsbergsgäss som fanns i landskapet under hösten.

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSSON

DEN SKÄRA NÄBBEN, den silvriga ryggen och de skära benen skiljer spetsbergsgåsen från sädgåsen.

Erfaren dansk kartlade spetsbergsgåsen i Närke

I slutet av oktober kom fältbiologen Jörgen Peter Kjeldsen från Danmark till Närke för att läsa av halsringar på spetsbergsgäss.

Jörgen Peter Kjeldsen är en erfaren fält-skådare. Han har gjort över 13 000 avläsningar på totalt 1 747 olika spetsbergsgäss.

De flesta på norra Jylland där han bor. Men han

har även varit i Nordnorge och läst av gäss med halsringar. Märkning av spets-

bergsgäss har pågått ända sedan 1990.

– Jag har följt spetsbergsgåsen under många år, och det är ju spännande att hela populationen av spetsbergsgäss från Svalbard passerar norra Jylland.

Jörgen Peter ingår i projektet där man följer spetsbergsgässens flyttmönster, och just under oktober och november har det funnits 26 spetsbergsgäss med vita halsringar (varav elva med satellitsändare) i Närke.

Under en höstvecka följde han gässen, kartlade på vilka fält de gick och vad man odlade på fälten. Han noterade om de satellitförsedda gässen hade en partner och ungar med sig.

– Den här populationen, som har en östlig flyttväg, har jag inte haft så stor koll på. Och så är det en stor skillnad mot i Danmark, här blandar sig spetsbergsgåsen med sädgåsen. Hemma är det alltid artrena flockar, säger han.

Idag räknar man med att det finns 90 000 spetsbergsgäss. Ett varmare klimat, som innebär bättre häckningsframgångar på Svalbard, tillsammans med gynnsammare förhållanden på vinterkvarteren är några av orsakerna till att arten ökar kraftigt i antal.

Den kraftiga ökningen har också inneburit en konflikt med jordbruket. Trots en utökad jakt har antalet gäss ändå ökat.

– Jag upplever att spetsbergsgåsen är smarta. Ofta har de sitt nattkvarter i våtmarkerna i naturskyddsområdena och när det pågår jakt i närområdet, flyger de ofta högt upp och kan flyga långa sträckor för att födosöka under dagen.

– Jag har pratat med flera jägare som säger att just spetsbergsgåsen är svårjagade.

Jörgen Peter Kjeldsen har stor erfarenhet av att följa spetsbergsgåsen.

Spetsbergsgåsen blir vanligare och vanligare

Nu kan man se spetsbergsgås varje vår och höst när den passerar vårt landskap. För 20 år sedan förekom den sparsamt, men under de senaste tio åren har den blivit allt talrikare. Kvismaren och Tysslingen är två fågellokaler där man kan se större flockar.

Namnet anger att den häckar på Svalbard, där största ön heter Spetsbergen. Den övervintrar i södra Danmark, norra Tyskland, Holland och Belgien.

Liksom många andra gåsarter har spetsbergsgåsen varit framgångsrik och ökat i antal. På 1960-talet fanns cirka 10 000

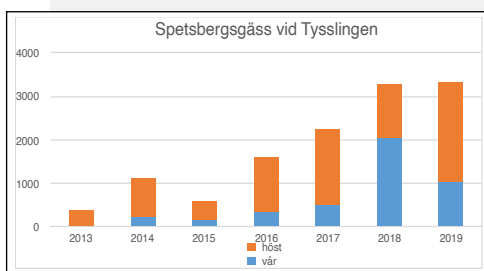
spetsbergsgäss, idag räknar man med att det finns 90 000. Internationella räkningar sker varje vår och höst.

I Norge, Danmark och i Nordsjöländerna orsakar spetsbergsgåsen en del skador i jordbruket. Därför kom man för sju år sedan överens om en internationell förvaltningsplan, som innebär att antalet gäss ska vara cirka 60 000.

I Norge och Danmark är jakt tillåten under hösten, och man skjuter cirka 15 000 spetsbergsgäss varje år. Trots att jakttiden utökats i Danmark så att jakt numera är tillåten även under januari månad, så ökar antalet spetsbergsgäss.

Sedan 1990 har forskare ringmärkt spetsbergsgäss och ofta satt på halsringar för att kunna följa utvecklingen. Under senare år har forskare från Danmark och Holland även försett en del gäss med satellitsändare för att bättre kunna följa flyttmönster med mera.

Vid sidan av populationen på Svalbard finns också spetsbergsgäss som häckar på Grönland och Island. De har sina vinterkvarter i norra delen av de brittiska öarna. Där räknar man med att det finns över 350 000 spetsbergsgäss.

Antalet spetsbergsgäss i Tysslingen (även i övriga delen av landskapet) har ökat kraftigt under de senaste åren. En anledning är att en del av gässen tar en östligare bana till sina häckningsplatser.

FOTO: ROJE HAGSTRÖM

ALLA SÅNGSVANAR i hela Europa ska räknas den 11-12 januari. Rapportera alla du ser den helgen.

Rapportera **alla** sångsvanar i januari

HELGEN den 11-12 januari ska **alla sångsvanar i hela Europa inventeras. Om du ser några i vårt landskap, rapportera dessa på Artportalen.**

Sångsvanen i Sverige och i Europa i övrigt har ökat markant under de senaste årtiondena. Vid den senaste inventeringen 2015 räknar man med att det fanns 138 500 sångsvanar i Nordvästeuropa under vintern mot 59 000 vid den första internationella inventeringen 1995.

För att inventeringen ska ge ett bra resultat är det viktigt att så många som möjligt som är ute under den aktuella helgen (och angränsande dagar) rapporterar alla sångsvanflockar som ses.

I Sverige har arten expanderat från att ha varit en sällsynt häckfågel på myrarna i nordli-

gaste Lappland till att vara en talrik häckfågel spridd över hela landet. Samma utveckling har skett i många andra länder. Det är därför av största intresse att kunna följa utvecklingen, inte minst med tanke på de förändringar i vinterklimatet vi upplever.

Till en början kunde utvecklingen av det europeiska sångsvanbeståndet ganska väl följas med hjälp av de traditionella sjöfågelräkningar, som startade 1967.

Sångsvanarna ändrade emellertid vanor och började mer och mer vistas på land under sitt födosök, varför de inte längre kunde inventeras effektivt vid sjöfågelinventeringarna. År 1995 startades därför samordnade sångsvaninventeringar (även mindre sångsvan) för att få en helhetsbild för hela Europa. Inventeringarna har sedan upprepats vart femte år och i år är det dags igen.

Omtyckt fågelskådare har gått ur tiden

Olle Liljedahl har gått ur tiden. Närke har mist är otroligt duktig och omtyckt fågelskådare som gärna delade med sig av sina kunskaper.

Olle Liljedahl började som 15-åring skåda fågel i början på 1950-talet. En äldre bror och Erik Rosenberg drog med Olle in i fåglarnas värld. En första uppgift blev att bygga Sveriges första fågeltorn vid Ormesta holme.

– Sedan var jag fast, fåglarna blev mitt liv, berättade Olle när han 2014 fick NOFs pris som årets Gulspurv.

Det blev många resor till Öland och ibland arbete med ringmärkning på fågelstationen. På hemmaplan blev han tidigt engagerad som guide. Många vittnar om hans breda intresse för naturen, bland annat blommor och svampar.

Under många år var Olle Liljedahl den självklara guiden den 1 maj i Oset, en tradition som varat i över 60 år. Han hade också Oset som sin favoritlokal dit han cyklade varje dag. Han blev något av ”Mr Oset”. Men han har också varit med åtskilliga mornar vid Tysslingen för att räkna in alla rastande sångsvanar.

Det som alla talar om var Olle unika förmåga att sprida sin kunskap till människor runt omkring sig. Med sitt lite lågmälda sätt så drogs alla intresserade till Olle och han delade gärna med sig av sina kunskaper. För honom var en pilfink lika värdefull som en pilgrimsfalk.

– Fåglar är mitt liv, sa Olle i samband med Gulspurvpriset.

Olle Liljedahl dog natten till den 13 december. Han blev 84 år.

Häng med på **NOFs nybörjarcirkel** i vår

■ Sugen på att lära dig mer om fåglar och kanske hitta kompisar att skåda med?

Anmäl dig då till den nybörjarcirkel som Närkes Ornitologiska Förening arrangerar tillsammans med Studieförbundet i vår i Örebro.

Ronnie Lindqvist, Sandra Tengelin och Lars Johansson är kursledare för cirkeln, som börjar den 25 mars. Det

blir åtta sammankomster: tre träffar inomhus, och fem träffar ute i fält under april och maj. Kursen kostar 400 kronor. Kurslitteratur är Fågelguiden. Inköps av kursdeltagarna själva.

Har du frågor om nybörjarcirkeln, hör av dig till kursledaren Ronnie Lindqvist: lindqvist_ronnie@hotmail.com, 070 262 14 17. Anmälan sker till Studieförbundet.

Märkplats Venan håller fortsatt koll på projektarterna

TRE ARTER som Märkplats Venan följer i Oset och Rynningeviken i många år: Kärrsångare, trastsångare och mindre hackspett.

TEXT: LENNART ERIKSSON, LEIF SANDGREN OCH PER WEDHOLM

MÄRKPLATS VENAN har ringmärkt fåglar vid 27 olika tillfällen under året. Totalt ringades 837 fåglar av 46 olika arter. Det innebär att det totalt sedan starten 1979 har ringmärkts 51 579 fåglar av 128 arter.

Samtidigt har ringmärkarna genomfört uppföljning av tre projektarter: mindre hackspett, trastsångare och kärrsångare.

Under 2019, som är det 41 året som Märkplats Venan har varit igång är huvudmärkplatsen vid Venastugan. Vid två tillfällen har vi märkt vid Oset. Det blev en udda märkart, en busksångare (ungfågel) under höststräcket.

Märkplats Venan har genomfört några guidningar där vi visar ringmärkning. Vid ett tillfälle, Örebro kommuns arrangemang - Klappa en fågel – kom över 50 personer. Det blev många barn som fick just det ”klappa en fågel”, det fanns även några vuxna som tordes göra detsamma. Leif bidrog med ringmärkning vid Rävahänet som NOF anordnade vid Rävängsen i september. Trots en blåsig dag kom det ändå många besökare.

Mindre hackspett

Vi har nu följt mindre hackspetten i fem områden sedan 1995. Vid Venan är det Norra skogen, Stora strandskogen och Åsen. De andra

två är Vattenparken och Oset. Stammen låg ganska stabilt på fem-sex par fram till 2005 – 2006 då den ökade till nio revir, för att sedan under de följande tio åren sjunka till tre par. En ökning 2016 gav fem par med fyra lyckade häckningar. Denna ökning fortsatte under 2017 till hela åtta par med fem lyckade häckningar.

Under 2018 hittades sju par som gick till häckning. Endast ett par lyckades få ut ungar. Det blev en minskning under 2019 till fem par med tre lyckade häckningar.

På Åsen fanns en ensam hane, han var ofta inne i Vattenparken och rörde om lite för paren som fanns där. Inga större biotopförändringar har gjorts i själva inventeringsområdet under åren. Man kan då fundera på vad som får arten att variera så stort?

Trastsångare

Vi observerade en hane i Oset och tre runt Rävängsmaden. Det blev lyckade häckningar i båda områdena. Två hannar ring- och färgmärktes, en var egen kontroll från 2017, en märkt i Landsjön, Småland år 2016, kontrollerad i Oset både 2018 och 2019. En ungfågel märktes på Näsbykullen den 8 september.

Kärrsångare

Årets 18 revirhävande hannar, visar att kärrsångarens uppgång är bruten. Sedan toppen 2011 och 2016 med 36 revir har nedgången

förstärks. Vi har under åren ringmärkt 299 revirhävande hannar, färgmärkt 246 av dessa för att kunna följa deras revir utan att störa för mycket. 88 av dessa har återkommit vid ett eller flera år, totalt har vi 166 årsavläsningar. Stora arbeten i Oset, på snötippen, väster om Näsbyängen och Ormestaområdet, har reducerat artens biotop. Samtidigt så har ingen större förändring skett på Venan. Ändå är minskningen halverad i båda områdena.

Vi kontrollerade en minst åtta år gammal kärrsångare, det är nummer två i projektet som uppnått den åldern. Den är märkt i Oset 7 juni 2013, kontrollerad 9 juni 2014, ej sedd 2015, sedan kontrollerad 28 maj 2016, 4 juni 2017, 9 juni 2018 och 19 juni 2019.

Stare

Örebro kommun har satt upp holkar för stare: vid Myrö våtmark och Oset under 2016. Vi har märkt då och då i några holkar. Under 2019 gjorde vi en insats på Myrö. Här sitter det 30 holkar, varav 25 besöktes. Vi pullmärkte i 20 holkar, tre ruvades fortfarande, en var utflugen och en innehöll ett gammalt bo av bålgeting. Vi märkte även sex holkar i Oset. Totalt blev det 122 ungar märkta, vilket ger ett snitt på 4,6 ungar per holk. Återfynd av stare märkt 22 maj vid Myrö, hittas död 130 dagar senare, 389 km söderut i Helsingborg.

Tips: fixa en våtmark, släpp in kreatur och sätt upp holkar. Bra för häckande stare.

Negativ trend för doppingar i Rysjön

FOTO: HASSE MOJIN

DOPPINGARNA har det svårt i Rysjön i Kvismaren. Skäggdoppingen försvann helt som häckart i år, enligt den inventering som Åke Pettersson genomfört.

ÅKE Pettersson har inventerat våtmarksfåglar i Rysjön i Kvismaren under 38 år i rad. Under 2019 har han genomfört 13 inventeringar under perioden 28 mars till 21 juli. Utöver åtta ordinarie inventeringar har han genomfört fem besök för att räkna ungvallar av svanar, sothöns och doppingar. Här följer hans rapport:

Våren var normal och Rysjön var helt isfri i mitten av mars. Vattenståndet under våren var som högst kring den 1 april och sänktes sedan med en decimeter fram till försommaren.

Albblomningen täckte i juli som mest 75 procent av Rysjöns vattenyta. Dammluckorna till Rysjön öppnades i början av augusti och medförde att hälften av bottarna kom fram under hösten. Syftet var att minska fiskförekomsten (ruda), få in mer vegetation på dybottarna och samtidigt skapa fina rast- och födoplatser för vadarfåglar.

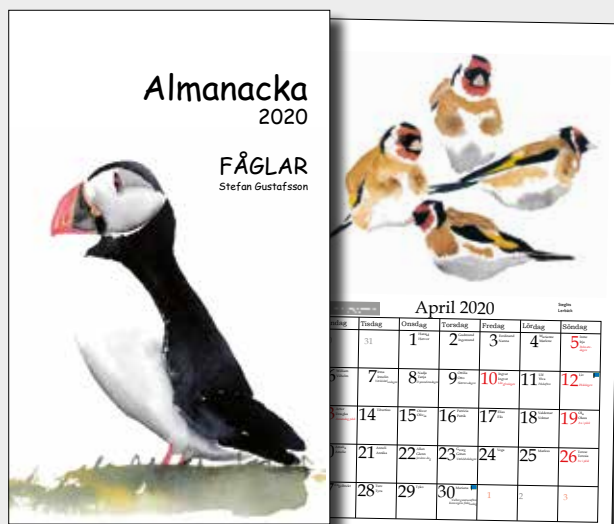
Stora mängder vadare rastade också från mitten av augusti på de frilagda dybottarna. Brushane, grönbena, kärrsnäppa och större strandpipare var de arter som rastade i stora antal. Grå- och ägretthägrar, storskarvar och storskrakar tog också tillfället i akt och fiskade i de grunda kvarvarande vattensamlingarna.

Under hösten var det inte lätt att vara ruda i Rysjön.

Det sammanlagda antalet par/revir av våtmarksfåglar (exklusive skrattnåsar) minskade med 24 par/revir, vilket är 12 procent färre än förra året. Minskningen noterades främst för doppingar, grågås, och tofsvipa. Skrattnåsar var annars den art som minskade mest, från 95 till 42 par, men det är ändå fler än 2017, då endast 20 par inräknades. Halmbalarna ute i sjön beboddes av minst tio par skrattnåsar.

Knölsvanen är en av Rysjöns stabilaste arter. Årets elva par är en ökning med ett par sedan förra året och helt i nivå med de senaste 20 åren. Sex ungvallar innehöll sammanlagt 25 ungar.

ALMANACKA 2020

Almanacka med fågelbilder från akvareller, en ny varje månad.

Pris 150 kr inkl. moms
Porto tillkommer + 36 kr.

Beställes/mail:
stef.gustafsson@telia.com

OBS!
Ingen utställning i Stockholm
höst och vinter 2019/2020.

Format 200 x 318 mm.

Grågås en utmaning

Inventeringen av grågås fortsätter att vara en stor utmaning. I slutet av mars fanns förutom 43 par i Rysjön ytterligare 108 par grågäss betande på åkrar söder, öster och norr om Rysjön. Den 3 april betade 74 ex. på åkrarna norr och öster om sjön samtidigt som det i Rysjön fanns 26 par och 28 ensamma individer (ruvningen pågick). Om alla de observerade grågässen häckade, skulle det peka på cirka 75 par. Vid utvärderingen bedömdes 70 par häcka, vilket är 15 par mindre än året innan. Det är dock osäkert om det är en verklig minskning, då inventeringsmetoden har stora brister vid hög täthet av gäss.

Antalet par simändarna är liksom de senaste tre åren fortsatt lågt. Snatterand minskade med två par till tolv par, medan gräsand ökade med fyra par till 18 par.

Ungfågelproduktionen var bra, snatterand

FOTO: HANS IRBACK

INVENTERING. Åke Pettersson har dokumenterat våtmarksfåglat vid Rysjön i Kvismaren 38 år i rad.

uppvisade fem kullar med sammanlagt 36 ungar och gräsand sex kullar med sammanlagt 43 ungar. Årta och skedand saknades som häckfåglar i år, förra året fanns ett par respektive två par. Kricka, som saknats under två år i följd, förekom nu med ett par.

Tredje året för viggpar

Brunand saknas som häckfåglar även detta år. Vigg uppträdde i år med ett par. Det är tredje året sedan 2011 som arten bedöms vara en häckfågel, även om inga ungar sågs i år. Knipa hade ett normalår med tre observerade kullar. Sammanlagt innehöll de tre kullarna 14 ungar och de fanns kvar 21 juli då den sista kullräkningen utfördes.

Svarthakedoppingen har uppvisat en negativ trend de senaste åren, fem par 2016, två par 2017, ett par 2018 och nu i år inget par. En ensam svarthakedopping sågs dock regelbundet under våren, men inget tydde på häckning.

Även gråhakedoppingen uppvisar nu en negativ trend. Årets sex par är en halvering sedan 2015. Häckningsutfallet fortsätter att vara dåligt, endast en unge av gråhakedopping sågs under sommaren, men det är osäkert om den nådde vuxen ålder.

Skäggdopping försvann som häckfågel i år, jämfört med fem par förra året. Flera par av skäggdopping sågs under de första inventeringarna, men de lämnade sedan sjön successivt med något enda undantag.

Bland övriga arter kan nämnas kanadagås fem par, trana ett par, rördrom ett revir och fisktärna två par. Vattenrallen bedömdes ha fyra revir, vilket säkert är en grov under-

skattning, men är för mina inventeringar en normal nivå.

Sothönspopulationen är på en fortsatt låg nivå jämfört med när sjön var nyanlagd på 1980-talet, då över 100 par räknades under sju år. Årets 39 par var dock en ökning med sex par sedan förra året. Ungfågelproduktionen var mycket god förra året med minst 22 kullar och sammanlagt 71 ungar. Årets ungfågelproduktion var dock än bättre med minst 25 kullar och sammanlagt 78 ungar. Det var således en hög andel av paren som genomförde lyckade häckningar (64 procent). Det blir intressant att följa om de två goda häckningsåren kommer att påverka populationens storlek positivt under de närmaste åren.

Hög vegetation bakom minus

Den sydöstra stranden mot banvallen frästes med slaghack under hösten 2016. Vadarna svarade direkt på åtgärden året därpå. Tofsvipan ökade från tre till tretton par och enkelbeckasinen ökade från tre till åtta revir. År 2018 skedde en minskning till tio par tofsvipa och fyra revir av enkelbeckasin. Antalet rödbenor minskade från två par till ett par. I år fanns bara ett par tofsvipa och fyra revir av enkelbeckasin. Hög vegetation på grund av lågt betetryck och avsaknad av slåtter är den uppenbara orsaken till att tofsvipa och rödbena har minskat.

Under oktober slåttrades nu den sydöstra delen av Rysjön och nästa års inventering får visa om tofsvipa och rödbenor uppskattade skötseln och återkommer som häckfåglar.

– ÅKE PETTERSSON

Fortsätt lyssna efter berguv

För att hjälpa berguven att häcka har NOF låtit tillverka flera holkar som ska sättas upp på lämpliga platser.

■ **Riksinventeringen av berguv fortsätter även under 2020, så fortsätt att rapportera på Artportalen alla berguvar du hör eller ser i landskapet.**

Den riksomfattande inventeringen påbörjades redan under 2019. Anledningen är att det finns rapporter från flera håll om en nedgång av antalet berguvar. Därför har BirdLife Sverige (f.d. Sveriges Ornitologiska Förening) beslutat att genomföra en riksinventering under två år.

Här i Närke observerades under 2019 sex olika revir med fem par.

- Så vitt vi vet kom det inte ut några ungar, berättar Ronnie Lindqvist som är ansvarig för riksinventeringen i vårt område.

De flesta reviren i Närke är kända, men berguven kan finnas på fler platser. Åk gärna ut och lyssna på lämpliga platser eller där det funnits berguv tidigare år.

Redan är slutet av januari och början av februari börjar berguven att ropa. Det bästa är att börja lyssna 30 minuter innan solen går ner. Det har också visat sig att berguven ropar mer i månljus och i anslutning till perioden med fullmåne. Det är också enklare att höra berguvens hoande när det är vindstilla eller bara lite vind.

För att hjälpa berguven att hitta bra boplatser har Närkes Ornitologiska Förening bidragit med ett par uvholkar, som har satts upp på lämpliga platser i landskapet. Förhoppningen är att holarna ska bidra till lyckade häckningar.

Har du frågor kring inventeringen av berguv, kontakta Ronnie Lindqvist 070 262 1417.

**BILD-
EXTRA**

SKÅDAR-ÖGONBLICKEN

FIKAT SMAKAR alltid bra i fält. Från vänster: Kicki Vestergård, Gunnar Bergeå, Catarina Ericson, Björn Ander, Monica Waern och Bengt Andersson.

SPANING UT mot havet vid Gubbsnäs, Getterö. Ronnie Lindqvist, Gunilla Lagesson, Bengt Andersson, Isacson, Monica Waern, Rigmor Argren delvis skyddade.

DE RUTINERADE har med sig en stol när de spanar på rovfåglar, en av dem är Gun Isacson.

VARJE ÅR arrangerar Närkes Ornitologiska Förening flera skådarresor. Under 2019 har det varit resor till Dalarna, Gotland, Falsterbo och Öland. Under resorna är det många som dokumenterar det som sker. På det här uppslaget visar vi lite fler bilder från Ölandsresan och från Falsterbo.

NOFs resor är öppna för alla som vill hänga med och skåda fåglar. Det spelar ingen roll om man nyss har börjat eller har mer erfarenhet, alla är välkomna. Föreningens resor arrangeras till självkostnadspris.

Resorna är populära och blir snart fulltecknade. Är du intresserad: håll utkik på NOFs hemsida, eller i föreningens tidning Fåglar i Närke, eller på NOFs Facebooksida så att du inte missar nästa minnesvärda resa. Redan nu är fyra resor under 2020 planerade.

CATARINA Ericson håller upp sin kamera för att o

N 2019 DU INTE VILL MISSA

ön. Från vänster: Anders Eriksson, on, Björn Ander, Catarina Ericson, Gun d, Ami Sundén.

ROVFÅGELSPANING på Ljungen i Skanör. Rigmor Argren visar upp hur det går till.

BENGT Andersson och **MONICA** Waern.

RONNIE Lindqvist lyssnar, spanar och pekar i dimman.

om möjligt fånga en rovfågel på bild.

DET GÄLLER att hålla båda ögonen öppna hela tiden som man inte missar något menar guiden Björn Ander. Anders Eriksson och Rigmor Argren står i bakgrunden.

6 myter om fågelmatning

MYT 1.

Fåglar tål inte salt. Svålen från julskinkan och smör med salt gör att de törstar ihjäl.

Sanning: Fåglar, liksom alla djur, behöver salt. Är det för salt, så äter de inte. Så ut med skinksvålen bara!

MYT 2.

Okokt ris sväller i fåglarnas magar så att de dör.

Sanning: Nej, riset sväller inte eftersom fåglarnas magar innehåller väldigt litet vätska. Men det är inte så energirikt och därmed ingen höjdare på fågelbordet.

MYT 3.

Fåglar gillar inte svarta solrosfrön, utan vill ha strimliga.

Sanning: De gillar både svarta och strimliga. Testa själv!

MYT 4.

Att börja mata tidigt kan lura flyttande fåglar att stanna och därmed frysa ihjäl på vintern.

Sanning: Det är inte omöjligt att detta är sant för någon enskild individ. Men i stort är flyttinstinkten så stark att lite fågelmat inte kan påverka den.

MYT 5.

Att börja mata innebär att man måste fortsätta mata hela vintern, annars svälter fåglarna ihjäl.

Sanning: Fåglar har vingar och flyger lätt vidare till en annan matning. Största "problemet" är att du kan ha förlorat dina fåglar även om du börjar igen.

MYT 6.

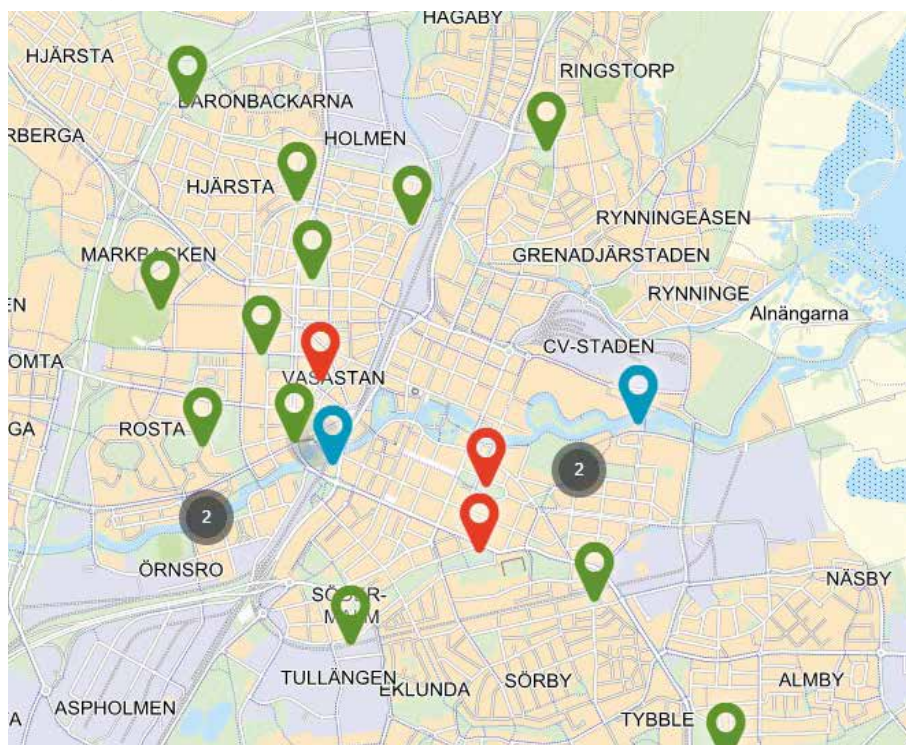
Fåglar ska bara matas på vintern. Får de mat året runt blir de lata och förlorar sina naturliga instinkter.

Sanning: På sommaren äter de helst insekter och besöker knappast matningarna, men mata om du vill. Om fåglarna vill ha ett frö då och då, så är det dem väl unt.

Källa:

Niklas Aronssons bok "Mata fåglar."

Här matar kommunen fåglarna i stan i vinter

Här är en översiktlig karta över var Örebro kommun matar fåglar i vinter. Om du går in på kommunens hemsida kan du få veta mer exakt var matningen sker.

ÖREBRO KOMMUN stödmatar fåglar under vinterhalvåret och börjar med matningen när isen har lagt sig.

I centrala Örebro stödmatar kommunen sjöfåglar i Torsten Ehrenmarks park, vid Slussen och vid Hagabron i Hagaparken. Vid Hagabron försöker kommunen att hålla isfritt i anslutning till bron för att underlätta för sjöfåglar att hitta föda i vattnet.

Det pågår även stödmatning av sjöfåglar i Oset och Rynningeviken samt i Karlslund.

Sjöfåglarna stödmatas från det att isen lagt sig, eller när det blir sträng kyla, fram till att vårens ankomst gör att fåglarna kan hitta föda på egen hand.

Småfåglar har lättare att hitta mat även när

det blir kallt. De hittar bland annat mat i trädgårdar.

Örebro kommun stödmatar småfåglar i Stadsparken, Skytteparken, Oskarsparken, Sveaparken och Karl Johans park i centrala Örebro, eftersom det kan vara svårare att hitta föda i de centrala delarna av staden.

En annan viktig aspekt av matningarna är att skapa en möjlighet för örebroarna att komma nära småfåglarna under vintertid.

I de flesta centrala parker tillhandahåller kommunen fågelbord som en hjälp för de privatpersoner som vill mata småfåglar.

Örebro kommun stödmatar även småfåglar i naturreservaten Oset och Rynningeviken, Karlslund och Ässkog.

I naturreservaten stödmatar kommunen främst småfåglarna vid raststugor.

Det här är "Vinterfåglar inpå knuten"

■ 31 januari – 3 februari pågår Vinterfåglar inpå Knuten. Det är en helg när många i Sverige räknar småfåglar vid matningar och fågelborden.

Förra året kom det in över 22 000 rapporter från hela landet. Av dessa kan man följa hur det går för småfåglarna.

Kampanjen har pågått sedan 2006 i Sverige. Flera andra länder i norra Europa genomför liknande räkningar.

Gör en insats du också. Räkna alla fåglar vid din matning och rapportera in till kampanjen. Information om hur du ska göra hittar du på vår hemsida: nof.birdlife.se

FODERPLATSER kan man inte ha för många. Lindah Lyktberg vid Logsjön har flera olika för att locka fåglar som hon kan titta på.

Lindah matar fåglar **året om**

EN AV MÅNGA som matar småfåglar runt om i Sverige är Lindah Lyktberg i Logsjö.

– Jag tycker det är trevligt att titta på fåglarna när jag sitter och dricker kaffe och tittar ut genom fönstret, säger hon.

Man räknar med att mellan 300 000 och 500 000 människor matar fåglar varje vinter. Lindah Lyktberg som bor vid Logsjön söder om Fjugesta matar året om. Hon matar med solrosfrön, jordnötter, talgbollar, fett och ister.

– Det är trevligt, och i år har till exempel stenkäckfamiljen som besöker fågelborden blivit större, berättar hon.

Lindah matar i första hand för att det är festligt att titta på fåglarna. Hon tar en och annan bild också, och det är trevligt att se när till exempel fasanen är på plats.

– Mest överraskad blev jag nog ändå förra året när det landade en brevduva på fågelbordet när det var snöstorm. Där satt den i fem dagar innan det blev bättre väder och den flög iväg, säger hon.

Den 31 januari – 3 februari pågår den riksomfattande kampanjen Vinterfåglar in på Knuten, en kampanj då över 20 000 personer räknar alla småfåglar och skickar in resultatet av räkningen.

– Det gör jag också förstås, avslutar Lindah Lyktberg.

NOF **räknar** småfåglar

■ **Vi inom** NOF, Närkes Ornitologiska Förening, räknar också småfåglar under helgen 31 januari – 3 februari, alltså de dagar Vinterfåglar in på Knuten pågår. Vi finns på flera olika platser under helgen och räknar, bland annat i Oset och Karlslund i Örebro. Vill du veta hur det går till att räkna småfåglar, eller vill hjälpa till och räkna? Välkommen till våra räkningar vid offentliga matningar. Mer information på vår hemsida eller på vår Facebooksida.

Kom och prata **fågelmat** med oss

■ **Inför** kampanjen Vinterfåglar in på Knuten kommer duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening att finnas på plats vid Granngården i Örebro. Där kan du få tips och råd om hur du ska mata småfågarna, vilken fågelmat som är lämpligt, hur du kan utveckla din matning och vilka arter du har på din fågelmatning. Vi finns på Granngården i Örebro (Aspholmen) lördagen den 25 januari klockan 10–14, fredagen den 31 januari klockan 12–14 och lördagen den 1 februari klockan 10–14. Välkommen!

Naturvänner matar vid **Öby kulle**

■ **Östernärkes** Naturvårdsförening är en av många föreningar som matar småfåglar. För många år sedan fick föreningen en större summa pengar som skulle gå till fågelmatning. En av dessa matningar finns vid Öby kulle. Eva Lovén från föreningen skriver att matningen är igång sedan slutet av oktober, bland annat har man fyllt på med ryggspäck med svål från gris.

– En stor flock steglits gnisslade och pep i trädskronorna när vi fyllde på, skrev Eva i en av de sociala medierna.

Skådarresa FALSTERBO

1. När det är tät dimma i Skåne gäller det att tänka om. Den här gången fick det bli en tur in i skogen för att lyssna efter fåglar. Från vänster: Ronnie Lindqvist, Bengt Andersson, Anders Eriksson, Gunilla Lagesson, Ami Sundén och bakom kan man skymta Catarina Ericson. 2. Tidig morgon på Västkusten. När hela gänget tittar åt ett håll passar guiden Björn Ander på att göra en "Rosenbergsskruv", det vill säga titta åt ett helt annat håll. 3. Ami Sundén och Björn Ander spanar efter rovfåglar högt i det blå. 4. Vad var det som fastnade på bild? Catarina Ericson och Björn Ander håller koll.

VI FÅNGADE EN SKRIKÖRN

Torsdag morgon, precis när solen var på väg att gå upp, gick vi ned till Gubbanäsan som låg alldeles bakom vandrarhemmet vid Västervång, Getterön. Gubbanäsan ligger vackert intill bergsknallar, klippor och låga buskage. Det blåste bara lite så vi ställde oss och tittade ut mot havet. Vi såg bland annat **prutgäss**, **stenskvätta** och **måsar**. När vi var på väg tillbaka hade solen kommit upp och solljuset badade över klipporna. Vi stannade till vid Bassängen, som ingår i naturreservatet på Getterön. Inne i ett gömsle hade vi fin utsikt över ängarna och vattnet. Här noterade vi bland mycket annat **kustsnäppa**, **storspov** och **gäss**.

Nästa stopp på vår resa söderut blev Galatabäck, som låg vackert vid havet med en båthamn åt det ena hållet och ett stort område med lågt stående vatten och strandängar åt andra hållet. Där gick färgerna mellan gulgrönt och ljungens lilarosa, mellan mörk rostfärg och mörkt brunt som bröts av det blå vattnet. Det fanns ett högt fågeltorn som vi klättrade upp i. Svalorna flög runt fågeltornet och det tillsammans med det fina vädret gjorde att en sommarkänsla infann sig. Vi observerade **hämpling**, **ängsfiolärka**, **gravand**, **myrspov**,

kärnsnäppa, **pilgrimsfalk**, **tornfalk** och **stenfalk**. Vid hamnen såg vi två minkar som smög fram bland stenarna.

Resan fortsatte förbi öppna fält och väderkvarnar som stod stilla och vilade efter gamla tiders användning. Vår guide Björn Ander log lite åt att vi absolut ville få bilder på **råkorna**, som vi körde förbi i massor ute på fälten. Vi tyckte att de hade en speciell glans i sin kol-svarta fjäderdräkt.

Vi kom till Morups Tänge där vi vandrade över betade strandängar. Vattnet glimmade i motljuset och gjorde siluetter av fåglarna. Bakom ryggen på oss kom en **jorduggla** lågt flygande.

Efter en god lunch på laxrestaurangen blev det ett stopp på Skummeslövstrand för havsfågelskådning. Det kändes ovanligt att få köra bil på den långa breda sandstranden. När vi stannade till njöt vi av havsbrisen och fick se **sjöorre**, **svärta**, **havssula**, **strandkata** och **tornfalk**.

Därefter åkte vi mot vandrarhemmet Lotsvillan som ligger vid Falsterbo kanal. Vi checkade in sent på kvällen och gjorde oss hemmastadda. Efter artgenomgång på kvällen blev det tidigt i säng. Nu hade vi lärt oss att det var bäst

att bre smörgåsar för nästa dag kvällen innan, och lägga kläderna som en brandman. Då kom vi inte sist ut till bilarna.

Fredag morgon åkte vi mot Falsterbonäset och första skådeplatsen blev Nabben. Vi fick se sälarna som låg ute på Måkläppen, som är en liten ö ute vid Nabben. Där såg vi också **kustsnäppa**, **kustpipare**, **småskrake**, **kentsk tärna**, **blå kärrhök**, **sparvhök** och **skärfläcka**.

Efter lunch åkte vi till Börringessjön, några i sällskapet fick se brandkronad kungsfågel på vägen dit. Vi fick vi också se en del rovfåglar såsom **ormvråk**, **ljus ormvråk**, **havsörn** och **större skrikörn** (se separat artikel). Den sistnämnda skapade lite uppståndelse, särskilt som Catarina lyckades fånga den på bild. Det räknades vingpennor och jämfördes med ett tidigare exemplar som hade setts i trakten, men den var det inte. Ålder skattades. Rapport till Bird Alarm, Artportalen och ännu mer leende guider.

Resan fortsatte sedan genom fina klargröna bokskogar, vackra åkrar i ockra eller brunt och med fler fina gamla väderkvarnar. Vid Näsbyholmsjön såg vi **stripgås**, **bläsgås** och **silvertärna**. När vi åkte genom Källstorp såg

5. Gänget som var med på NOFs Falsterboresa i september. Främre raden: Gunnar Bergeå, Ami Sundén och liggande Anders Eriksson. Stående: Kicki Vestergård, Björn Ander, Monica Waern, Gun Isacson, Rigmor Argren, Margareta Fjällström, Ronnie Lindqvist, Catarina Ericson. Gunilla Lagesson och Bengt Andersson. **6.** Skribenterna till reseberättelsen: Margareta Fjällström och Kicki Vestergård. **7.** Rigmor Argren.

vi flera **turkduvor** uppflygna på tak och stolpar. Tre vackra **påfåglar** syntes vid vägkanten på väg till Smygehuk. Väl framme vid Smygehamn såg vi mest **mås**, **trut** och **ejder**. Här var det en liten **skärpiplärka** som gäckade oss och kröp ner mellan stenarna. Men inte ens ett litet duggregn under dagen innebar att vi avstod från skådnningen. En god pizza och en artgenomgång avslutade dagen. Trötta men nöjda lade vi oss tidigt.

Lördagen gick vi upp klockan fem för att komma iväg tidigt till Nabben. Idag var det många som skulle komma och vi ville få en bra parkering. Vid fyren fanns Falsterbo fågelstation, som visade på fåglar för alla som ville lära sig mer. Några av oss stannade för att lyssna till föreläsaren som berättade om fågellivet. Han visade upp några småfåglar och berättade om dem. Vid fyren köpte vi gott kaffe och hembakade bullar.

Nästa stopp blev Kolarbacken, där såg vi lite rovfågel som **sparvhök** och **bivårk**, men också en **häger** som satt och spanade högt uppe i ett träd. Nu tog vi bilarna till Skanörs Ljung. Solen kom fram och det blev riktigt varmt och skönt. Här satt vi bland många andra som

kommit för att se alla rovfåglar som flög runt. Vi såg en mängd **bivårkar**, **fjällvråkar**, **sparvhökar** samt **havsörn** som cirkulerade högt upp i det blå. Det fanns gott om fjärilar samt även långhåriga kossor, som höll sig på långt avstånd som tur var. När vi var på väg för att äta middag kom det ett larm om **stenfalk** vid Måkläppens naturreservat. Efter ett tag fick vi se den sittande på en stolpe långt bort. Det var vackert med utsikten mot havet och naturen var helt underbar.

Söndag morgon klockan sju avgick bussarna till naturreservatet vid Ljunghusen. Det var dimma, så vi gick en skön promenad och lyssnade på fåglar. Ronnie visade och förklarade vilka fåglar vi hört, han var som var en riktig Jan Lindblad. Senare såg vi lite småfåglar i skogen, till exempel **stjärtmesen**. Skanörs hamn var nästa stopp och här låg dimman tung. Segelbåtarna låg som spökskepp och man såg inte mer än någon meter ut i havet. Soldiset gjorde allt mjölkvitt. En **skarv** satt högst upp på en "mast" på land och hälsade oss välkomna. Vi hörde **kentsk tärna** och såg **skärpiplärkan** hoppa runt bland stenarna ute på piren. När vi gick tillbaka låg dimman

... och alla blev upphetsade!

Tät dimma denna morgon. Inte lönt att åka ut till Nabben och inte lönt att spana efter rovfågelskruvar på Skanörs Ljung. Guiderna bestämde att det fick bli en tur mot Böringsjön. Vi gjorde ett stopp vid Bisbjär sedan någon ropat ut havsörn. Det visade sig att det var alldeles för långt håll för mig att fotografera, särskilt i det disiga vädret.

TEXT OCH FOTO: CATARINA ERICSON

Men så dök det plötsligt upp något stort i ögonvrån som rörde sig med kurs snett rakt emot oss. Jag förstod inte just då varför alla blev så upphetsade. Den flög över oss snabbt och jag fick några hyfsade bilder som studerades noga på plats. Med hjälp av mina bilder kunde vi med säkerhet konstatera att det var en större skrikörn som flugit rakt över oss.

På kvällen blev den större skrikörnen rapporterad i Artportalen med några av mina bilder bifogade. Ibland kan jag fundera på om jag ska skaffa mig en tubkikare i stället för kameran, så jag kan komma närmare fåglarna. Men som denna gång, när jag lyckades fånga en raritet på bild, är det ju väldigt roligt och lärande att i efterhand kunna studera bilderna och jämföra med Fågelguiden. Så jag fortsätter nog att släpa runt på min kamera, det kan ju dyka upp något oväntat som jag inte vet vad det är!

nästan lika tät och vi övergick till det marina och tittade ner i vattnet. Vi såg vi två krabbor kila fram i vattnet vid kajkanten. Lunchen åt vi vid Vombs ängar. Trots dimman såg vi lite småfåglar i buskagen såsom **ärtsångare**, **svart-hätta** och uppe i ett träd lite längre bort satt en **röd glada**. I naturreservatet Klingavälsåns dalgång såg vi en del rovfåglar, bland annat **röd glada** och **ormvråk**, bland hästarna som gick och betade. Innan vi skulle åka hem tyckte vi att en stork skulle vara kul att se här i Skåne. Vid Harlösa såg vi en ensam **stork** stå nära ute på ängen. Vi stannade så vi kunde titta lite närmare på den.

Det var första gången som vi åkte med på resa som Närkes Ornitologiska Förening anordnade. För vår del var det mycket funderingar på packningen och om man kunde åka med utan tubkikare. Jodå, kan man säga efter denna resa. Alla var så generösa med att visa fåglar vi inte kunde se med bara våra handkikare. En vanlig fråga man fick från alla deltagare:

– Har du sett?

Med efterföljande:

– Du kan titta här!

DAGBOK: MARGARETA FJÄLLSTRÖM o. KICKI VESTERGÅRD

BUSVÄDER KAN INTE STOPPA

1

2

3

4

JAG LÄR MIG alltid något nytt. Jag tycker ju om att stå och nöta med havsskådning. Vi är lika glada varje gång det är något nytt som vi har förstått. Jublar när vi äntligen ser att det är en stor alfågelflock som flyger förbi, och där var det ju vita vingband igen. Massor av bläsänder, men en del flockar var uppblandade med stjärtänder. Det är härligt när polletten trillar ner. Nu börjar man ju förstå vad vi ska titta efter. Men vi tar det från början, alltså NOFs resa till Öland 10–13 oktober.

VID PROTOKOLLET: AMI SUNDÉN o RIGMOR ARGREN

Torsdag, de två minibussarna strålade samman vid Café Colombia i Kisa. De hade inte öppnat än, men när första bussen bad snällt så öppnade de speciellt för oss. Där får man sig en god macka eller fikabröd, och kaffe eller te.

När vi närmade oss bron så var det dags för nästa tradition. Det utlyses en tävling: alla ska gissa på en fågel som är den första fågeln vi ser när vi har passerat höjdpunkten på bron över till Öland. Jag tror vi slog rekord i fågelfattighet. Rigmor Argren valde en **gräsand**, men ändrade sig till **skata**. Det skulle hon inte ha gjort, för den första vi såg var en gräsand.

Vi skippade den schangdobla restaurangen i Kalmar och åt vår medhavda matsäck på andra sidan bron. Den var bra mycket bättre. Väl på Öland skådade vi oss ner mot södra udden. Vi letade efter en **kungsfiskare** i Beijerhamn, men den var svår fångad. Däremot såg vi tre **mindre sångsvanar**. Det var livskryss för någon, så då hade vi tjänat ihop till en artwhiskey den kvällen.

På vägen ner stannade vi också vid Grönhögen och såg **svart rödstjärt**, två individer. **Smådopping** och **brunand** såg vi i dammen. Där såg jag också min första smådopping, men det var för länge sedan och då åkte jag med Ramnäs naturklubb.

Vidare mot Näsby, där vi bodde fint och där vi har bott tidigare. Det är tre hus som vi hyr. Ett lyxhus, där bodde killarna. Det finns ett till hus på den gården och där bodde några. På andra sidan vägen ligger ett gammalt stationshus, det är myshuset. Där bodde vi, tjejerna.

Väl nere vid Södra udden så går man nästan bara runt och myser till en början, men så får man köra igång med skådandet. Det gäller också att passa på att titta på de fåglar som ringmärkarna har att visa upp. Det ger ju så bra tillfälle att se detaljerna på riktigt. Vi fick se en riktigt fin **mindre flugsnappare** som visades upp.

Varje kväll samlades vi för artgenomgång och artwhiskey för de som ville. Artgenomgången var väl förberedd av guiden Björn Ander som skrivit ut artlistor åt oss och ledde artgenomgången varje kväll. Vi kryssade många arter och vi hade även flera bonusarter, det vill säga arter som inte förväntades att vi skulle se och därför inte var med på listan.

SKÅDAREN!

1. Ibland är det riktigt tjurigt på Ölands södra udde. Inte ens inne i vindsyddet slipper man regnet. Rigmor Argren, och Marianne Redman försöker spana ut över havet. Ryggarna tillhör Björn Ander och Gunnar Eriksson.

2. Stopp och ut ur minibussen för att spana. Rigmor Argren, Gunilla Lagesson, Björn Ander och Ulf Jorner spanar. Bakom bilen står Gunilla Persson, och ryggtaflan tillhör Jan-Rune Eriksson.

3. Tidig morgon på södra udden. Bland skådarna ser man Gunilla Lagesson, Björn Ander, Christer Tegebro, Anders Eriksson Marianne Redman och Ulf Jorner.

4. På spaning bakom sjöbodarna. Tuben närmast tillhör Ulf Jorner. I bakgrunden syns Anders Eriksson, Björn Ander och Ami Sundén.

5. Marianne Johansson ute i tånggruset på södra udden.

6. På spaning utanför minibussarna: Från vänster: Rigmor Argren, Jan-Rune Eriksson, Gunilla Lagesson, Björn Ander, Ulf Jorner, Anders Eriksson, Marianne Redman, Christer Tegebro, Gunilla Persson och Ami Sundén.

7. Gunilla Persson och Anders Eriksson passar på att fika. Björn Ander syns i bakgrunden.

8. Ami Sundén skrev Ölandstexten med hjälp av Rigmor Argren.

Fredag, då bar det av ner mot Södra udden och havsskådning. Vädrets makter var inte på vår sida. Det regnade småspik och blåste så allt blev blött och det var svårt att se något i kikarna. Men skam den som ger sig. Vi var några som tog oss till gömslet, och där fick vi riktigt fin skådning och tak över huvudet.

Vi jagade också efter **dvärgbeckasin** och **varfågel**, men fick se **skogssnäppa** och varfågel. Så i och med det fick Rigmor Argren två livskryss även den här dagen. Med på resan var även några fantastiska fotografer, som fick riktigt fina bilder på vadare i havsvågorna.

Den kvällen åt vi på Kvarnen i Grönhögen på andra sidan ön. Det är ju inte så långa avstånd rakt över ön. Så skönt att sätta sig ner och få maten serverad. Vi åkte hem i mörkret. Artgenomgång och så sov vi. Man är lättvaggad på en sådan här resa.

Lördagen var ännu en blåsig dag. Vi startade vid Södra udden igen. Försökte ändra plats och ställde oss längs med muren. Det

finns en hjärtstartare där och den var samlingsplatsen. Utdelningen var inte den bästa, och framför allt vår guide tyckte nog inte att vi fick se tillräckligt mycket.

Det som var annorlunda i år var att det var mycket färre småfåglar. Vi frågade oss flera gånger: Var är alla **kungsfåglar**? Det var väldigt tomt i fyrträdgården, men det var desto fler skådare i kön utanför restaurang Fågel Blå. Men det är så fantastiskt gott med wienerbröd och kaffe. Tuberna stod kvar ensamma utanför när kön ringlade sig fram mot dörren värmen och fikat.

Efter fikat delade vi på gruppen, en del gick och andra åkte bil mot Schäferiängarna och vidare mot Ruinen. Jag har så inpräntat att man inte får gå där ute på Schäferiängarna, så det har jag aldrig gjort förut. Men det får man ju så här års. Det var en härlig vandring. Det var flockar med tusentals gäss, mycket **vitkindade gäss**. En **pilgrimsfalk** flög snabbt över oss och vi lyckades se den sittandes bland en massa grästuvor. Vi såg också en överflygande

lom. Det var även tusentals med **bläsänder** blandat med **stjärtänder**.

Framme vid Ruinen hade det andra gänget hittat en **sandlöpare**, som vi också lyckades se liksom en **fjällvråk**. Så kom då **kungsörnen**, majestätiskt flög den över oss. De vita fälten lyste i solen när den cirklade runt ovanför oss. En fantastisk kungsörnsskådning.

Sen drog vi oss "hemåt". Vi handlade och lagade en gemensam fisksoppa som vi åt med vitlöksbröd. Även detta enligt traditionen. Alla hjälptes åt på något vis och vi fick en god och trevlig kväll.

Sista dagen skådade vi oss hemåt mot Örebro. Tusen tack till guiden Björn Ander som är så kunnig, pedagogisk och har en ängels tålmod. Vi förstår att det inte alltid lätt när vi frågar allihop (gärna samtidigt). Tack också till Gunnar Eriksson, som också var chaufför.

■ ■ ■

De här resorna ger så mycket. Vi har så himla kul.

Kallelse till NOFs ÅRSMÖTE 20 feb. 2020

Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening kallas till årsmötet torsdag den 20 februari kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro

1. Mötets öppnande
2. Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning
3. Val av ordförande för mötet
4. Val av sekreterare för mötet
5. Val av protokolljusterare tillika rösträknare
6. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaperna
7. Revisionsberättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
9. Val av ordförande och ledamöter i styrelsen
10. Val av revisorer och revisorssuppleanter
11. Val av valberedning för ett år
12. Fastställande av budget
13. Bestämmande av årsavgift
14. Ärenden som styrelsen förelägger mötet
15. Av medlem framställt skriftligt, motiverat förslag, som kommit styrelsen tillhanda före 15 januari
16. Övrig av medlem framställt förslag (som styrelsen tagit ställning till)
17. Övriga frågor
18. Årsmötets avslutning
19. Årets Gulsparv

Efter årsmötet visar naturfotografen Torbjörn Arvidson sina snygga bilder på fåglar, fjärilar, djur och natur.

Snart är vi 500 i facebook- gruppen

Snart är vi över 500 medlemmar i NOFs Facebookgrupp. Det är en grupp för alla som vill diskutera fåglar och fågelskådning i landskapet. Vi har funnit i sju år.

Tanken är att NOFs Facebookgrupp ska vara ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan. I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom Närkes Ornitologiska Förening men också andra arrangemang som rör fågelskådning; intressanta föreläsningar eller bildvisningar av naturfotografer verksamma i Närke.

Här delar också medlemmarna med sig av bilder eller andra skådarupplevelser.

Facebookgruppen har en del fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från ett intressant arrangemang eller möte. Det går också att föra debatter inom gruppen – ett sådant forum saknas på hemsidan.

Gruppen är så kallad sluten grupp, det innebär att man måste gå med i gruppen för att se vilka diskussioner som pågår inom gruppen. Anledningen till att vi har en sluten grupp är för att slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen.

Alla är välkomna att delta i NOFs Facebookgrupp. Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening. Du får fyra nummer av vår utmärkta tidskrift Fåglar i Närke direkt hem i brevlådan, och du är välkommen på alla våra aktiviteter, resor, intressanta föredrag och mycket annat. Genom ditt medlemskap bidrar du också till att stärka fågelskyddet i vårt område!

Betala lättare med Swish

■ Med Swish i mobilen är det lätt att betala till NOF. Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller om du vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF är: 123 02 90 361

■ Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

UPPDATERA DINA UPPGIFTER I VÅRT MEDLEMSREGISTER!

I mitten av november fick du ett brev och en avi för att betala din medlemsavgift i Närkes Ornitologiska Förening. Som du kanske vet har vi bytt till ett modernt medlemsregister och det är företaget Membedit sköter administrationen av medlemsregistret.

I brevet finns inloggningsuppgifter till onlinekansliet (www.membedit.net/m4-member). Gå gärna in där och se till att alla dina uppgifter är aktuella så att bland annat vår medlemstidning Fåglar i Närke hamnar i rätt brevlåda.

Du får gärna fylla i din e-postadress, då har vi i NOF ytterligare en möjlighet att nå dig med viktigt information.

Du som är medlem har säkert också noterat att det är ett särskilt bankgirokonto för att betala in din medlemsavgift. Observera att detta bara gäller medlemsavgiften.

Du som vill bli medlem, logga in på membit: <https://www.membedit.net/m4-member/login/500> och betala medlemsavgiften.

Har du några frågor eller funderingar: hör av dig till vår medlemsansvarige Sandra Tengelin, ekebogard@hotmail.com, 070 3721929.

Det är värt att notera att **vi behåller vårt andra bankgironummer för alla andra ekonomiska transaktioner**. Ska du betala en resa, köpa en holk eller något annat, eller vill bidra till vår Fågelskyddsfond, använd bankgironummer 5747-2237.

Vem vill du ska bli årets GULSPARV?

Vem tycker du är värd att få priset Årets Gulsparv? Priset ska gå till någon som gjort stora insatser för att främja fågelintresset, jobbat med fågelskydd eller fågelforskning.

Gulsparvpriset 2019 gick till Jonas Engzell och Hans Waern för deras stora insatser vid Björka lertag i Kumla. De fick 10 000 kronor och en snygg akvarell av konstnären Stefan Gustafsson.

Priset som Årets Gulsparv har tidigare delats ut till, Helny Olsson, Åke Lorin, Ami Sundén, Annika Lorin och Åsa Bengtsson, Märkplats Venan och Olle Liljedahl.

Nu är det åter dags att nominera lämpliga kandidater till Årets Gulsparv. Det ska delas ut i samband med årsmötet i februari. Vem tycker du har gjort sig förtjänt av priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

Dumsnuten lyste upp i höstmörkret

TALLBIT Foto: Torbjörn Arvidson

Det är sen höst och snart ett nytt härligt skådarår. Många tranor hängde kvar länge i Närke, men har nu lämnat oss för varmare breddgrader. Stora skaror med gäss rastade ännu längre och blev kvar på de vintergröna sädesfälten. Dis och dimma låg som en grå slöja över landskapet under den trista månaden november.

Mitt i detta lystes hösten plötsligt upp av en massiv invasion av tallbitar från norra Sveriges och Finlands djupa barrskogar eller möjligen ända från ryska tajgan. Rönnarna, som denna höst dignade av röda bär, lockade till sig färggranna och orädda "dumsnutar" över hela landskapet. Många fågelvänner kryssade ny art och på sociala medier strömmade det varje dag in mängder med foton på röda och orange tallbitar.

Allt om höstens rapporter har du här i sammanfattningen av Artportalen.

SVANAR OCH GÄSS

Enstaka **prutgäss** sågs på flera lokaler under oktober. Flockar med sträckande prutgäss noterades med 215 ex. över Rynningeviken 15 okt., 50 ex. vid Kilsgårdsåkrarna, Kvismaren 16 okt. samt 21 ex. som tillfälligt stannade till på Södra maderna, Tysslingen 21 okt. **Vitkindade gäss** rastar i allt större antal. Toppnoteringarna för hösten blev 650 ex. vid Hjälmarsberg, Oset 24 okt. samt 1 900 ex. på Kilsgårdsåkrarna, Kvismaren 19 okt. Närke framstår alltmer som landets bästa region för rastande **spetsbergsgäss** på senhösten. Rekordhöga noteringar 27 okt. med 2 310 ex. i Närkes Kils-området och samma dag 800 ex. vid Vallersta, Kvismaren. Många spetsbergsgäss var märkta med halsringar som kunde avläsas. Se artikel på sidorna 9–11 i detta nummer av FIN. I ett myller av gäss på Kilingemaden, Kvismaren lyckades Peter Gustafson hitta höstens enda **fjällgås** 27 okt. En flock med elva **mindre sångsvanar** fanns till beskådande i Rysjön, Kvismaren 16–17 okt. I övrigt sträckande individer med 1 ex. vid Venakullarna 3 nov. samt 1 ex. över Barkaregatan, Näsby 10 nov.

HÖKUGGLA Foto: Sune Johansson

ÄNDER, LOMMAR, HÄGRAR OCH VAKTEL

En stor flock med hela 600 **bläsänder** som rastade på Södra maderna, Tysslingen 19 okt. får representera rastande simänder denna höst. Endast tre fynd av **bergand** under hösten och samtliga från Svartåns mynning vid Oset. Möjligen kan det röra sig om samma individ som noterades med 1 ex. 4–13 okt. **Svärta** har också setts vid Oset med 4 ex. 11–13 okt. samt 7 ex. 16 okt. Övriga fynd är 11 ex. vid Katrinelund, Hjälmar 18 okt. samt 5 ex. vid Storholme på Vinön. **Sjöorrar** har hittats på flera lokaler i Hjälmar under perioden med 1–10 ex. Högsta antalet är dock från Gäddviken, Väringen 26 okt. då Jan-Olov Ragnarsson räknade in 17 ex. i en flock. Fem fynd av

alfågel är normalt, men att de har gjorts på lika många lokaler är lite udda. Fynden är 1 ex. i Mellanlängen 4 okt., 1 ex. i Lötén, Kvismaren 19 okt., 1 ex. vid Ässön 20 okt., 6 ex.

AFTONFALK Foto: Anders Jacobsson

vid Storholme, Vinön 27 okt. samt 3 ex. vid Näsudden, Hjälmar 29 nov. **Salskrakar** är desto talrikare om hösten. Hela 375 ex. räknades från Ässöbron, Hjälmar 24 okt. En annan klassisk lokal för salskrake är Yxviken, Segersjö där 70 ex. rastade 20 okt. enligt Christer Sölveling och Gunnar Nilsson. Slutligen en notering från 27 nov. med 90 ex. vid Sticksjö som ligger vid Mellanfjärden, Hjälmar. Vid Nydalen, Harge sågs periodens enda **smålommar** med 2 ex. 15 sept. Ståtliga **ägrethäger** är numera en allt vanligare syn i våra våtmarker under höstmånaderna. I Kvismaren noterades ägrethäger 1 sept.–3 nov. Som mest sågs 6 ex. samtidigt. Välakärren, Tysslingen, Oset och Boglundsängen fick också besök av eleganta ägrethäger. Hela 4 ex. förade Boglundsängen med besök 1 sept. Årets sista **vaktel** spelade på Kilsgårdsåkrarna, Kvismaren den 5 september.

ROVFÅGLAR

Hela 37 rader med rapporter i Artportalen om unga (1K) **aftonfalkar** under första halvan av september vittnar om fortsättningen på den unika invasion som påbörjades i slutet på augusti. 1 ex. vardera vid Kvismaren 1 sept. och 8–11 sept., Norra Tysslingen 1 sept. samt Södra Tysslingen 8–9 sept. Vidare 1 ex. Björka lertag 6 sept., Oset 8 sept. och Knarsta by, Stora Mellösa 8 sept., medan 2 ex. noterades vid Rynningeviken både 1 sept. och 13 sept. Invasionen avslutades med 1 ex. vid Nydalen, Harge 15 sept. **Bivårkar** började sträcka söderut redan i augusti, men det varma vädret bidrog säkert till ovanligt höga antal när sträcket kulminerade första veckorna i september. Hela 71 ex. passerade över Christer Tegebros och Marianne Redmans sommarhus i Höglun-

da, Tysslingen 3 sept. Ännu bättre blev det 8 sept. med 17 ex. över Kårsta golfbana samt 57 ex. över Venakullarna. Årets sista bivårkar noterades vid Fornskinnsåkrarna, Kvismaren 6 okt. Återigen blev det en höst med flera observationer av **stäpphök**. En ungfågel (1K) uppehöll sig i Kvismaren under perioden 2–13 sept. Ytterligare en ung stäpphök (1K) sågs i Tanntorp, Hjortkvarn 13 sept. Dessutom gjordes ett par fynd av äldre individer med 1 ex. (3K+) i Sköllersta 4 sept. samt 1 ex. (3K) intill Luggavi gård, Kräcklinge 8 sept. Enstaka **röda glador** har rört sig över landskapet under hela september. Noterbart är 4 ex. i Granhammar, Vintrosa 3 sept. Extra glada (!) blev nog Andreas Sandberg och Johannes Almqvist när de besökte Luggavi gård 8 sept. och hittade höstens enda **bruna glada** utöver fyra vanliga röda glador.

VADARE

Vid Kvismare Fågelstations räkningar av **tranor** i Kvismaren 23 sept. noterades 16 379 ex., vilket blev det högsta antalet innan de drog söderut. Även på Skagershultamossen samlades tranor för övernattning, 1 290 ex. räknades in 16 sept. **Kustpipare** uppehöll sig i Rysjön och Lötén med 1–3 ex. långt in i oktober. Övriga lokaler där kustpipare hittades var Rävångsmaden med 4 ex. 1 okt.,

STEGLITS Foto: Magnus Friberg

Oset med 1 ex. 3–4 okt. och slutligen 2 ex. i Boglundsängen 9 okt. På Andersdagen den 30 nov. hittade Anders Jakobsson en sen **tofsvipa** på Hammarmaden, Kvismaren. Björka lertag fick fint besök av fyra **småspovar** 14 sept. **Myrspovar** passerar landskapet på sensommaren, men två fynd i september är värda att nämnas. Från Rysjön har inkommit rapporter om 4 ex. 3 sept. samt 3 ex. 4 sept. Även **kustsnäppor** har setts under september. Med största sannolikhet rör det sig om ungfåglar (1K) som sträcker senare. 3 ex. i Lötén, Kvismaren 1 sept. och samma dag även 1 ex. i Oset. Från Storhjälmaren rapporterar Leif

Silldén om 1 ex. 8 sept. Som mest rastade sju **spovsnäppor** i Löten, Kvismaren i början av september. Håkan Johannessson och Kalle Schöllin upptäckte höstens enda **sandlöpare** i Löten/Rysjön, Kvismaren 2 sept. Fågeln var svårsedd bland övriga provianterande vadare och stannade till och med 6 sept. Vadarna avslutas med en **dubbelbeckasin** som stöttes nära Kvismare kanal mellan Fiskinge och Via 18 sept.

MÅSFÅGLAR OCH UGGLOR

En **dvärgmås** rastade tillfälligt i Rysjön 9 sept. och i Hjälmarén sågs också enstaka ex. en bit in i september. Även **skräntärnor** dröjde sig kvar i Hjälmarén med som mest 5 ex. på Storhjälmaren 6 sept. Två dagar senare hittades även fem **svarttärnor** i samma område. Höstens enda rapport av **silltrut** kommer från Bengt Jalsborn som kryssade

STÄPPHÖK Foto: Lennarth Sollerman

1 ex. i Norra Tysslingen 2 sept. En **berguv** är rapporterad från trakterna av Närke Kil 1 sept. Anders Jonsson som är väl bekant med de Blå Bergen har under hösten tillfälligt sett både **slaguggla** och **lappuggla** i området. En lappuggla sågs dessutom av Viktor Säfve i Haddebo, Hjortkvarn 17 sept. En **hökuggla** fanns redan 22 sept. på Villingsbergs skjutfält. En dryg månad senare, den 24 okt. hittades 1 ex. på Svensbodaberget norr om Garphyttans nationalpark. Andra fyndet för Venakullarna, Rynningeviken blev det när nästa hökuggla visade upp sig fint 29 okt.–2 nov. I skrivande stund uppehåller sig höstens fjärde hökuggla vid Stora Ulvgryt strax väster om industriområdet Pilängen i Örebro. Den ugglan upptäcktes den 1 november. Anders Holm hade lyckan att fotografera höstens enda **pärluggla** i energiskogen, Alnäsbadet i Örebro 14 okt. Även **jorduggla** har varit fåtalig med endast två rapporter under senhösten, 1 ex. Kilsgårdsåkrarna, Kvismaren 31 okt. samt 1 ex. Äsplunda gård, Rinkaby 30 nov.

NATTSKÄRRA, KUNGSFISKARE OCH HACKSPETTAR

En rastande **nattskärre** besökte Gränsjö, Glanshammar 8 sept. I Munkfors i Värmland hittades en utmärkt nattskärre den 5 september. Fågeln som var en hona transporterades till fågelakuten för vård hos Staffan Ullström. Efter god omvårdnad och med ett rejält fettlager kunde den 10 dygn senare släppas i Oset efter att Leif Sandgren försett den med en ring om benet. Hela 74 rader med rapporter om **kungsfiskare** i Artportalen under hösten tyder på en god förekomst runt om i landskapet. Nämnas bör några udda lokaler som 1 ex. Aspa båtklubb, Olshammar 15 sept., 1 ex. Östra Promenaden, Hallsberg 18 okt. samt 1 ex. Ängsbro, Spånga, Vintrosa 1 nov. I granar som angripits av granbarkborre i Garphyttans nationalpark har minst en **tretåig hackspett** sökt föda under september, men även 5 okt. Efter en lucka på nästan två månader inkom så en rapport den 1 december om att en hane återupptäckts. I nationalparken gjordes även observationer av **gråspett** 29 sept. samt 27 okt.

TÄTTINGAR

Tajgasångare kommer in till Sverige från öster varje höst, men det är få som når inlandet. Bra jobbat av Mats Weiland som upptäckte 1 ex. i Tanntorp, Hjortkvarn 20 sept. samt av Erik Törnqvall som kryssade 1 ex. på Ässön 30 sept. En för årstiden mycket sen **trädgårdsångare** hittades i en stor rönn vid Borrbacken, Karlslund av Rune Eriksson och Kent Larsson 29 okt. Några dagar senare upptäcktes en **svarthätta** på samma plats fast i en annan rönn. Fågeln som var en hona fanns på plats 9–13 nov. Tillfälligt obsades ytterligare en svarthättehona vid Näsbykullen, Oset 30 nov. **Ringtrast** har varit ovanlig under hösten. 1 ex. hittades dock mellan Latorp och Vintrosa 26 okt. av Viktor Wikdahl. Under september rapporterades **blåhakar** nästan dagligen från landskapets välkända våtmarker. 1 ex. i Vattenparken, Fjugesta 13 sept. och 1 ex. vid Reningsverksdammarna, Kumla är exempel på fynd från lite ovanligare lokaler. **Svart röstjärt** höll till kring silosbyggnaden i Norrbyås både den 6 och 9 oktober. Ytterligare 1 ex. vid Stora Hjortstorp, Rynningeviken 16 okt. Allt färre **rödstrupiga piplärkor** hittas numera i landskapet på höststräcket. Några fynd vardera i Kvismaren och Oset. Dessutom 1 ex. på Södra maderna, Tysslingen 13 sept. och även 1 ex. i Tanntorp, Hjortkvarn 18 sept. **Skärpiplärkor** har endast uppträtt på skär eller strandnära lokaler i Hjälmarén. 1–2 ex. vid Strandpromenaden, Rynningeviken 8 sept.–17 okt. och 1 ex. på Fågeludden, Oset 10 och 13 okt. Slutligen 1 ex. på Storhjälmaren 6 och

SVARTHÄTTA Foto: Bror Johansson

8 okt. Två **tallbitar** observerades i Åkilen, Vekhyttan redan 14 sept. av Peter Eklund, men sedan var det lugnt en dryg månad. Är det något på gång undrade vi nog lite till mars när fler rapporter om tallbiter inkom 16 och 22 okt. Det blev starten på en överväldigande massiv invasion under oktober och november som vi inte hade upplevt i Närke på nästan 20 år. Dagligen inkom rapporter om 1–20 ex från hela landskapet. Ett landsomfattande inflöde av ”dumsnutar” som det finns mer att läsa om i en särskild artikel på sidan 5 i detta nummer av FIN. En annan art som vissa år uppträder invasionsartad är **bändelkorsnäbb**. Dock bara en handfull obsar under hösten med 1 ex. Västra Mark, Örebro 19 sept., 1 ex. Norrgryten, Knista 6 okt., 1 ex. Salem, Fågelåsen 13 okt. samt 1 ex. Ullavi Klint 10 nov. Anton Nytén hittade dessutom 2 ex. i Bettorpskogen, Lillån 26 okt. **Lappsparrar** minskar i fjällen, så fem fynd med sammanlagt sju individer under perioden är bra för landskapet. En flock med 80 **vinterhämplingar** på åkrarna kring Kilsgården, Kvismaren 18 nov. samt åtskilliga fynd av **snösparrar** på olika lokaler blir en bra avslutning och påminnelse om vinterns antågande.

OBSATREDAKTÖR OVE P

PROGRAM VINTERN 2019-2020

LÖRDAG 4 JANUARI

Artracet i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling som blir en bra start på nya skådaråret. Bilda ett lag och anmäl dig med kompisen/kompisarna till det här Artracet där det gäller att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Ställ upp i den klassiska varianten eller i ekoklassen, där du bara utnyttjar miljövänliga färdmedel. Start kl. 00 och målgång kl. 16 på Gröna Grodan i Örebro, där vinnarna koras.

Anmäl ditt lag bestående av minst två personer till Håkan Persson med ett sms till 076-551 56 81. Har du ingen att tävla med? Kontakta Håkan så ordnar han plats i ett lag.

Tjevgänget tävlar som vanligt i ekoklassen och cyklar tillsammans. Anmäl dig till Åsa 073- 332 20 31 eller Ami 070 - 944 73 00 Mer info kommer på vår hemsida och på NOFs facebookside.

TORSDAG 16 JANUARI

Landskap i förvandling

Tidigare kommunbiolog Mats Rosenberg berättar i ord och bild om den stora restaureringen av Oset och Rynningeviken. Han kommer också berätta om sina grundtankar för Kvismaren och Tysslingen. Vinnare av ekoskådningen i Närke 2019 får sitt pris. Inomhusmöte kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

LÖRDAG 25 JANUARI

Inför Vinterfåglar in på Knuten

NOFs duktiga guider finns på Grangården i Örebro (Aspholmen) kl. 10-14 och pratar om småfåglar och om kampanjen med den stora räkningen på fågelborden.

FREDAG 31 JAN - MÅNDAG 3 FEB

Vinterfåglar in på Knuten

Det är dags för årets stora nationella fågelräkning vid våra fågelbord. NOF räknar fåglar vid Karlslund och Rosenbergstugan i Oset. Se mer info på hemsidan.

FREDAG 31 JAN, LÖRDAG 1 FEB

Vinterfåglar in på Knuten

NOF finns på Grangården i Örebro (Aspholmen) fredagen den 31 januari klockan 12-14 och lördagen den 1 februari kl. 10-14. Här är du välkommen att prata fågelmat och/eller om den stora fågelräkningen under helgen.

TORSDAG 20 FEBRUARI

Årsmöte med snygga fågelbilder

I samband med att Närkes Ornitologiska Förening genomför sitt årsmöte visar naturfotograf Torbjörn Arvidson fågelbilder och berättar om naturupplevelser från det gångna året. Årets Gulspår utses. Kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

SÖNDAG 23 FEBRUARI

Garphyttans nationalpark

Årets första stora exkursion till ett vinterklätt landskap i Kilsbergen. Klä dig varmt, ta med något att grilla och följ med ut i den vackra naturen. Detta är ett arrangemang i samarbete med Östernärkes Naturvårdsförening. Samling P-platsen, Garphyttans nationalpark kl. 09.30. För mer info: Lars Johansson, 070 558 99 06.

LÖRDAG 29 FEB RUARI

Årets örnräkning

Örnräkning sker runt hela Hjälmaran och Mälaren denna skottdag kl. 10-12. Se vår hemsida, där platserna för örnräkningen kommer att anges.

LÖRDAG 29 FEB-SÖN 1 MARS

Guidning vid Rännesta, Tysslingen

Hur tidigare är svanarna denna vår, har de redan kommit? Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats kl. 9-13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar. Svanarna är säkert på plats, kanske i tusental denna helg. Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats kl. 9-13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖRDAG 7 MARS-SÖN 8 MARS

Guidning vid Rännesta, Tysslingen

Svanarna är säkert på plats, kanske i tusental denna helg. Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖRDAG 14 MARS-SÖN 15 MARS

Guidning vid Rännesta, Tysslingen

Om det är ett normalt år, brukar antalet sångsvanar i norra Tysslingen kulminera denna helg. Kanske är de över 5 000 stycken. Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats kl. 9-13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖRDAG 14 - SÖNDAG 22 MARS

Ugglevecka

Denna vecka försöker vi, om vädret tillåter ordna flera exkursioner runt om i vårt landskap för att höra ugglor. Håll utkik på hemsidan efter var och när de olika ugglelyssningarna äger rum.

TORSDAG 19 MARS

Eldögon - möten med Sveriges ugglor

Naturfotograf och filmare Patrik Olofssons tar oss med på en resa genom ugglornas Sverige - från vidsträckta storskogar och högfjällets vidder till sjudande våtmarker och ladugårdars mörka vrår. Inomhusmöte kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro.

Fler datum på nästa sida!

PROGRAM (forts.)

LÖRDAG 21 – SÖNDAG 22 MARS

Guidning vid Rånnesta, Tysslingen

Det är inte bara många tusen svanar på plats, nu har många andra vårfåglar anlänt. Kom och upplev detta mäktiga skådespel. Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats kl. 9–13 för att berätta om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖRDAG 28 – SÖNDAG 29 MARS

Guidning vid Rånnesta, Tysslingen

Kom och upplev detta mäktiga skådespel när många tusen svanar flyger in till matningen. Nu finns också många andra spännande vårfåglar vid Tysslingen. Duktiga guider från Närkes Ornitologiska Förening finns på plats kl. 9–13 för att berätta om svanarna och alla andra vårfåglar.

TISDAG 31 MARS

Mot okänt mål med cykel

Med Ami & Åsas tjejgrupp, samling vid Skebäcksparkeringen, Oset, kl. 17. Ta gärna med fika.

TORSDAG 16 APRIL

Projekt Pilgrimsfalk

Naturfotograf Jonas Forsberg berättar om Projekt Pilgrimsfalk. Sedan 2006 har ett gäng entusiaster varje år satt ut ungar av pilgrimsfalk. Under 2019 blev det äntligen en lyckad häckning för ett pilgrimsfalkspar i Närke, den första på över 60 år. Efter pausen visar fotografen Krister Håkansson ett urval av sina härliga fågel- och naturbilder. Inomhusmöte kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6–8, Örebro.

TISDAG 21 APRIL

Möt vårfåglarna i Rynningeviken

Tjejgruppen kollar om vårfåglarna har kommit till Rynningeviken. Samling vid glashuset vid Rävången, Rynningeviken kl. 17.30. För mer info: Åsa 073 332 20 31 eller Ami 070 944 73 00.

TORSDAG 23 APRIL

Morkullornas kväll

Morkullorna spelar, trastarna sjunger och har vi tur sjunger trädvärkan i kvällningen vid Ässkogstorp kl. 19. Ta med egen korv så grillar vi i väntans tider. Lars Johansson, 070 558 99 06 guidar oss i natten! Kör gamla Norrköpingsvägen, ta av mot Ässkogstorp (samma väg som infarten till Stora Ässkog).

Hjälp en kompis hitta en bostad!

■ **Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har alltid ett välfyllt lager av fågelholkar, gjorda av vår holktilverkare i Vretstorp.**

- Grå flugsnapparholk - 75 kr
- Starholk - 75 kr
- Uggleholk - 400 kr

NOF kan även åta sig att sätta upp holkar åt till exempel större företag och

kommuner, mot ersättning. Säg gärna till släktingar, grannar och arbetskamrater att det nu är dags att placera ut nya bostäder åt våra vänner fåglarna.

Vi har även snygga NOF-kepsar, kåsor och dekal till försäljning.

Hör av dig till vår försäljningsansvarige: Bengt Andersson 070 693 33 65.

Vi har vår lokal fylld av småfågel-, uggle- och starholkar. Småfågelholkarna passar bland annat blåmes, talgoxe, nötväcka, entita och svartvit flugsnappare. Uggleholkarna passar även knipa och storskrake.

Dessa holktyper finns:

- Småfågelholk - 75 kr

Eva Georgii-Hemming, Catarina Ericson och Pernilla Frimodig visade alla tre bilder för första gången i sitt liv när tjejgruppen hade sitt inomhusmöte.

TRIO KOM UT SOM DUKTIGA FOTOGRAFER

Tre fotografer, som aldrig visat sina fågelbilder tidigare, tog sig mod och visade upp några av dessa i samband med att NOFs tjejgrupp hade en soppkväll med bildvisning i mitten av november.

Det blev en verklig pangkväll för de tre fotograferna: Catarina Ericson, Eva Georgii-Hemming och Pernilla Frimodig.

Först ut var Catarina som bland annat visade en fantastisk serie på morkulla med ungar som satt på vägen och inte ville flytta på sig. Annars är hennes favoritfågel gärdsmygen.

Eva kom därefter med en serie trevliga

bilder. Favoritmotivet var ugglor, och hon hade lyckats fånga dessa i alldeles underbara poser.

Sist ut var Pernilla som bland annat visade bilder på sin egen odlade äng. Det är ett motiv som hon vunnit ett pris med. En av bilderna finns nu på Stockholm Central. Pernillas favorit är kungsfiskaren.

Det var ett bra initiativ av Ami & Åsas tjejgrupp att engagera tjejerna för att visa sina bilder under soppkvällen. Och den lyxiga fisksoipan var kalasgod med hembakt bröd och sedan blev det kaffe med lingonkaka till.

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

Ekonoma
Redovisningskonsult AB

Studie
främjandet

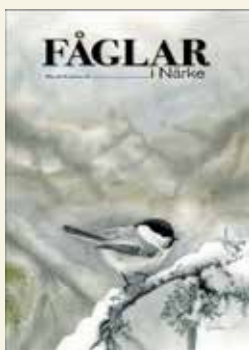
FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@tele2.se

REDAKTIONEN:

Marianne johansson

Tallbacka-Majas väg 12
702 21 Örebro
070 656 63 69
marianne-j@telia.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnvägsgratan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@tele2.se

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Anders Nilsson

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
070 964 12 10
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av SOF/BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Medlem i föreningen blir man enklast genom att logga in på membit: membit.net/m4-member/login/500, och betala medlemsavgiften. Årsavgiften är 250 kr för vuxen, för familjemedlem 50 kr (ingen extra medlemstidning), ungdomsmedlem (13–20 år) betalar 100 kr och barn (1–12 år) 50 kr per år. Medlemmarna får vår medlemstidning som ges ut med fyra nummer per år. Dessutom får man hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

ADRESSÄNDRINGAR

Har du ändrat adress? Logga in på vårt medlemsregister, membit.net/m4-member, med det användarnamn du fick när du betalade medlemsavgiften.

Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Sandra Tengelin, se styrelserutan längre ned här på sidan.

FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmateriel, holkar med mera används källarlokalen på Hagmarksgatan 9B.

HEMSIDA

Du är välkommen att besöka hemsidan nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Magnus Friberg
073 503 08 35

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

OSETKOMMITTÉN

NOFs representant
Thord Eriksson
072 731 23 93

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00

Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Lars Johansson

Ordförande
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Kent Halttunen

Sekreterare
Nygård, N. Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@tele2.se

Gunnar Bergeå

Resort
Hemmansvägen 58
702 17 Örebro
073 372 19 29
gbsteglits@hotmail.com

Ronnie Lindqvist

Vice ordförande
Bertil Waldéns gata 6
702 15 Örebro
070 262 14 17
lindqvist_ronnie@hotmail.com

Bengt Andersson

Fågelskydd
Idrottsvägen 5
692 33 Kumla
070 693 33 65
styrbengt@hotmail.se

Sandra Tengelin

Medlemsservice
Edsberg Ekebo
716 91 Fjugesta
070 372 19 29
ekebogard@hotmail.com

Anastasia Oliver

Inomhusmöten
Grankottevägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Maria Wanhe

Kassör
Osvalla 230
719 92 Vintrosa
070 415 58 83
maria.wanche@gmail.com

... önskar vi på redaktionen: Kent, Leif, Lotta, Marianne, Anders och Staffan.
Vi tackar alla Er som hjälpt oss med artiklar och referat. Och alla fotografer som bistått oss med bilder.

Varför håller man **på** så där?

Mitt barnbarn skulle fylla tio år. Han äger, förutom ett välfyllt bibliotek och Lego-bitar till ett antal motsvarande Egyptens gräshoppor, ungefär 500 leksaker. En helt vanlig tioåring således, men det är knepigt att hitta på födelsedagspresenter. Då fick jag en lysande idé, varför inte göra som när jag uppvaktar pensionärskamrater, satsa på en upplevelse. Barnet är till all lycka lite intresserad av fåglar, så han uppvaktades med en fågelhelg på Öland tillsammans med morfar.

VI ANLÄNDE sent på kvällen i mitten av maj till Brukshotellet i Degerhamn. Göken ropade i närheten när vi steg ur bilen, en lovande start. Givetvis började vi nästa morgon med ett besök på Ölands södra udde. Det var dimma som vid Lützen, men det fanns ändå en del att se. Bland annat en rejäl gammal kanon som barnbarnet uppskattade för att den gick att balansera på och morfar uppskattade för att han är MÖP. (Militärt Överintresserad Person). Dessutom fanns det en lundsångare i fyrträdgården som var ganska samarbetsvillig. Vi deltog i en guidning på Ottenby fågelstation, spännande att se ringmärkning. Barnbarnet Hugo fick hålla en nyss ringmärkt rödstjärt i sin hand och sedan släppa den fri.

Dags att besöka Fågel Blå för att få något i magen. Härifrån kunde vi genom de stora fönstren se ett knölsvanpar som byggde bo. Jag påpekade att det är bra gjort att bygga bo enbart med hjälp av näbbarna, och då testade Hugo att duka av efter vår måltid enbart med hjälp av munnen. Det var inte lätt. Ottenby lund var närmast på tur. Hugo hittade ett fantastiskt bra klätterträd, en omkullfallen sak där han kunde gå balansgång. I en närbelägen holk häckade en halsbandsflugsnappare, tala om att förena nytta med nöje! Det finns mycket man kan balansera på när man är tio år, en färst till exempel. Här finns dock en uppenbar risk att man fastnar om man trampar mellan spjälorna.

DET BÖRJADE duggregna och Hugo tyckte att det var dags för lite vila på hotellrummet. Medan han vilade ut efter morgonens strapatser tog morfar en sväng nedåt hamnen för att fotografera några steglitser. Då plingade det till i mitt fågellarm, en rosenstare, utfärgad hanne. Inte läge att dra på någon raritet så jag kastade bara en förströdd blick på lokalangivelsen och såg att det stod Mörbylånga kommun. Det tog några sekunder innan jag fattade att det är södra Öland och när jag tittade närmare stod det

Degerhamn, avstånd enligt vägbeskrivning fyra minuter med bil.

Rosenstare har varit en dröm sedan jag såg den i min första fågelbok 1963, "Europas fåglar." Den var avbildad under bilden av sommargyllingen och det är två fåglar som det gnistrar om. Jag sprang tillbaka till hotellet och larmade, men barnbarnet var inne på något spännande Youtube-klipp och tackade artigt nej till erbjudandet att följa med. Det bar av i rasande fart. En rad parkerade bilar avslöjade var jag skulle stanna, och jag såg en grupp skådare 50 meter bort som uppenbarligen hade fågeln i sina kikare. Jag sprang mot skådarna, men när jag kom fram hade fågeln flugit sin kos. Vi var ganska många som gick runt i samhället och spanade i träd och på gräsmattor. Vi såg många starar, men ingen som var rosa. Till sist fick vi ge upp och jag återvände till hotellet.

NYTT LARM efter några minuter, nu hade barnbarnet sett klart på Youtube och hakade på. Men även denna gång hade fågeln flugit. Ny spaning i trädgårdar och på grönytor och vi såg många fåglar, men ingen hade rätt färg. Jag var benägen att ge upp, men nu hade barnbarnet börjat känna pulsen och ville fortsätta, vilket var glädjande för nu larmades den på nytt 400 meter bort och vi började springa.

Att åren går blev snabbt uppenbart, för en tioåring gick det lätt, men är man 70+ och ska ha med handjagare, tub och kamera blir det jobbigt. Kraftigt andfädd, med maxpuls och med tankar som "fågelskådning kommer att bli min död", nådde även jag till sist fram till några skådare som hade ställt upp sina tuber och äntligen fick vi se den! Ganska långt avstånd men man kunde se det rosa. Den flög efter några minuter och vi kunde andas ut och återvända till bilen.

Då hade vi riktig tur, för plötsligt kom vi den helt nära och fick en riktigt bra obs. Och 70 foton, alla till förväxling lika, varför håller man på så där? Nu var vi värda varsin pizza och jag var glad att Hugo fått uppleva ett riktigt drag. Känna spänningen, besvikelsen, nytt hopp, väntan och sedan lyckan!

FÖRUTOM ETT LIVSKRYSS

lärde jag mig en hel del nya saker under denna skådarhelg. Jag har aldrig tidigare tänkt på att det vid Västerstadsviken finns massa små stenar som är perfekta för att "kasta smörgås", och att det alltid är bra att ha med en fotboll om man skulle bli sugen på att slå några passningar. Och att det går alldeles utmärkt att leva på pizza Hawaii en hel helg.

KRÖNIKA: INGVAR LIDÉN

